

Szeptud.

STAMPFEL-FÉLE
TUDOMÁNYOS ZSEB-KÖNYVTÁR.

— 61. —

ÁLTALÁNOS
ZENE-MUSZÓTÁR.

IRTA:
GOLL JÁNOS.

POZSONY. 1900. BUDAPEST
STAMPFEL KÁROLY KIADÁSA.

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

Wigand F. K. könyvnyomdája Pozsonyban.

Abbreviaturák.

A zeneművészetben leggyakrabban előforduló műszavak, szólások és jelek rövidítéseinek magyarázata.

Fr. = francia —, gr. = görög —, lat. = latin —, ném. = német —, ol. = olasz nyelvből.

A. to. = Alto, mély női hang.

Accel. = Accelerando, gyorsítva.

Accomp. = Accompagnement, kíséret.

Accrd = Accord, összhang.

Adgo, Ado = Adagio, igen lassan.

ad libt. = ad libitum, felfogás, tetszés szerint.

aevia. = Alleluja.

al f. = al fine, végig.

all' ott

all' ot

all' 8va

} al ottava, egy nyolczaddal.

Allo. = Allegro, gyorsan, sebesen.

Allo ass. = Allegro assai, igen gyorsan.

Allo mod. = Allegro moderato, mérsékelt gyorsasággal.

Allo viv. = Allegro vivace, élénk gyorsasággal, tüzzel.

Alletto, Allgto = Allegretto, kevésbé gyorsan.

And., Andte, Andante, andalogva, lépve.

Andno, Antino = Andantino, andantenál valamivel élénkebben.

Arc. = Coll' arco, a vonóval.

Arpegg, = Arpio. = Arpeggio, hárfaszerűen.

at. = a tempo, a kellő időméretben.

ass. = assai, igen —, nagyon —.

att. = attacea, megszakítás nélkül.

B. = Basso, alsóhang, legmélyebb hang.

brill. = brillante, ragyogóan, csillogva.

Cad. = Cadenza, záró összhangok, — tétel.

Cal. = calando, szabad ékesítéssel.

- C. S. = Coll' Sinistra, *bal kézzel.*
 C. F. = coll. flauto, *a fuvolával.*
 c. 1mo = coll' primo, *az első hanggal.*
 c. Sord = con Sordino, *a tompítóval, a hangfogóval.*
 c. Var = con Variationes, *váltózatokkal.*
 Clar^o = Clarino, *harsona vagy trombita.*
 Clar, Clar^{to} = Clarinetto, *klarinét.*
 Cor. = Corno, *kürt, vadászkürt.*
 cresc. = Crescendo *növekedő erővel.* <<
 d = destra (ol.) droite (fr.) *jobb (kéz.)*
 D. C. = Da Capo *(fejtől) újra* ⊕ *jelig.*
 D. S. = Dal Segno, *a § jeltől.*
 decr. = decrescendo, *fogyó erővel.*
 dim. = dimin, *gyengítve l. decrescendo.*
 div. = divisi, *megosztra (a játzók közt).*
 dol. = dolce, *hízelkedve, gyöngéden.*
 espr. = espressivo, *nyomatékosan, kifejezéssel.*
 f. = forte, *erősen.*
 ff. = fortissimo, *igen, nagyon erősen.*
 fag. = fagotto, *fagott, búgósíp.*
 fl. = fa = flauto, *fuvola.*
 fl. picc. = flauto piccolo, *pikula, kis fuvola.*
 flag. = flaggiolet, *mellékhang (hegedűn üveghangok.)*
 fp. = fortepiano, *zongora.*
 fp. = forte-piano, *hirtelen elfojtva.*
 fz. = forzando, *erőszakolva.*
 g. = gauche = (gós) fr., *bal.*
 H. M. = Haupt-Manual, *fő-síp mű orgonán.*
 Largh. = Larghetto, *lassacskán.*
 leg. = legato, *kötve.*
 legg. = leggiere, *könnyedén.*
 lo. = loco, *a kiirt helyen.*
 lus'. = lusingando, *vidáman.*
 m. = mezzo = mezz, *a fél, félig.*
 maj. = majeure (fr.) = maggiore (ol.), *dur vagy kemény hangnem.*
 M. M. = (Mälzl Metronom), *Mälzl által feltalált ütemező gép: pontosan szabályozható.*
 man. = manuale, *billentyűzet az orgonán.*
 manc. = mancando, *fogyva, vontatva.*
 M. d. = mano destra = main droite, *jobb kéz.*
 M. s. = mano sinistra = main gauche (fr.), *bal kéz.*
 Col 8va = Col ottava, *a nyolczaddal.*
 C. d. = Colla destra, *jobb kézzel.*
 C. B. = Coll' Basso, *a legmélyebb hanggal.*
 C. B. = Contra Basso, *nagy bőgő.*

- m. f. = mezzo forte, *fél erősen.*
 m. p. = mezzo piano, *fél halkan.*
 min. = minore, *moll v. lágy hangnem.*
 mod. = moderato, *mérsékeltén.*
 mor. = morendo, *elhalva.*
 m. v. = mezza voce, *fél hanggal.*
 Ob. = Oboe, *pásztorsíp, fensíp, magas síp.*
 oblig. = obligato, *főszólam.*
 Oe. = Oenv. = Oeuvre (fr.) } mű, kiadvány.
 Op. = Opus }
 O. M. = Oberes Manual (ném.) *felső billentyűzet*
 orgonán v. harmoniumon.
 Org. = Organo, *orgona.*
 p. = piano, *gyöngén, halkan.*
 Ped. = Pedale, *lábaknak való billentyűzet az orgonán.*
 pf. = poco forte, *kissé erősen.*
 pf. = piú forte, *több erővel.*
 perd. = perdendosi, *elfogyva.*
 Pf. = Piano forte, *zongora.*
 pizz. = pizzicato, *pengetve.*
 pp. = pianissimo, *nagyon gyöngén v. halkan.*
 pos. = possibile, *lehetőleg.*
 rall. = rallentando, *lassítva, késleltetve.*
 Rec. = Recit. = Recitativo, *énekbeszéd.*
 Rep. = Repet. = Repetizione, *ismétlés.*
 rfz. = rinforzando, *igen hangsúlyozva.*
 rit. = ritard. = ritartando, *késleltetve.*
 riten. = ritenuto, *visszatartva.*
 rub = rubato, *csapongva.*
 S. = Sinistra, *bal.*
 S. = Sopran, *női fenhang, magas női hang.*
 scherz. = scherzando, *enyhelegve, tréfásan.*
 seg. = segue, *következik.*
 sem. = semp. = sempre, *folytonosan.*
 sf. = sforzando, *erőszakolva.*
 sim. = simile, *hasonlóan.*
 simp. = semplice = semplice, *egyszerűen.*
 smorz. = smorzando, *olvadozva.*
 Sopr = Soprano, *női fenhang, magas női hang.*
 Sord. = Sordino, *hangtompító készülék hurosszerekre és zongorára.*
 s. S. = senza Sordino: *hangtompító nélkül.*
 s. P. = senza Pedale, *láb nélkül.*
 Sost. = Sostenuto, *ünnepélyes lassúsággal.*
 s. t. = senza tempo, *bizonytalan ütemben, vagy*
 ütem nélkül.
 stacc = staccato, *szaggatva.*

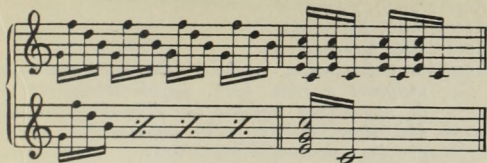
- str. = stretto } *kergetve, siettette,*
 string. = stringendo } *függetlén.*
 s. v. = sotto voce, *halk (fél) hanggal.*
 T. = Tutti, *összesen, mindnyájan.*
 T. = Tempo, *ütem, méret, idő.*
 T. = Tenore, *felső férfi hang.*
 Tam. = Tamb. = Tamburo, *kis (katona) dob.*
 ten. = tenuto, *tartva, kitartva.*
 Timp. = Timpani, *üst- v. féldob.*
 tr. = trillo, *trilla, csattogás.*
 trem. = tremolo, *rezgösen, pergetve.*
 Tromb = Trombone, *harsona.*
 Tromp. = Trompeta (ném.) *trombita, harsona.*
 t. s. = tasto solo, *egy billentyűvel.*
 u. c. — una corde, *egy húron. Zongorán a bal láb megnyomásával.*
 unis. = unisono, *mindnyájan egyhangon, v. is együttesen hangoztatva.*
 V. = voce v. Violino, *énekhang, v. hegedű.*
 Va. = Vla. = Viola, *mélyhegedű, brácsa.*
 Var. = Variatio, *változat.*
 Ve. = Vello = Violincello, *gordonka, kishögő.*
 viv. = vivace, *élénken, sebesen.*
 V. s. = Volta subito, *gyorsan lapozz.*
 1mo = primo, *első, először.*
 2da = secunda, *második, másodszor.*
 8. v. 8va — Octava, *egy nyolczaddal magasabb fekvésben.*

A zeneírásban leggyakrabban előforduló rövidített hangírás:

A rövidített írásmód értelme

A rövidített írásmód értelme

A rövidített írásmód értelme

Betűrendes szótár.

A.

A. v. a. (*fa*) la; a zenekari hangszerek hangolására való alaphang v. zöngé; rendszeren a pásztorsíp (Oboa) á hangja után hangolnak.

A, al, all', alla, névutók v. viszonyragok -ba, -be, -felül, -nál, -nél, -szerint, -tól, -től, -val, -vel, után.

A \sharp } zeneművekben { kemény (dur)
a \flat } } lágú (moll) hangnemet jelez.

A. v. alla ballata, balladaszerű.

Abbandono, con, odaadással.

Abbandonamente, odaadással.

A battuta, pontos ütem-méretben.

Abbassamento, A. di mano, a leütés neve kézzel való ütemezéskor. A. di voce: az énekhang mélyebbre való elhangzása.

Abbatimento, leütés.

Abbelimento, díszítés, szépítés.

Abbellare, Abellire, díszíteni.

Ab initio (lat.) v. da capo, kezdettől.

Abrégé, Abréger (fr.) rövidítés, = rövidítő (orgonában egy változat.)

A bene placito, tetszés szerinti előadás.

Abbreviatur, rövidítés (l. a bevezetést.)

Abruptio, (lat.) rögtöni megállapodás, megszakítás.

Abonnement, (fr.) bérlet, részvételre való kötelezettség.

Abstracten (ném.) Azon keskeny fűlemezek, melyek az orgonákban a billentyűzet lenyomásakor a síphoz vezető szelepet megnyitják, hogy a szél-szekrényből a levegő a sípba tódulhat.

Academia, Academie de musique (fr.), zene-egyetem.

Academie spirituelle (fr.) egyházi hangverseny.

A capricio, tetszés szerint, személyesen.

Acathistus, hymnus a bold. szűz Máriára.

Accarezzevole, Accarezzevolmente = hizelegve.

Accelerando, *gyorsítva.*

Acceleratio, *gyorsítás.*

Accentatio, *hangsúlyozás.*

Accentus ecclesiastici, *egyházi ének, azon dallamok, melyeket a róm. kath. papok többnyire egy és ugyanazon hangra az oltárnál énekelnek. Hét ilyen dallam volt: immutabilis, medius gravis, acutus, moderatus, interrogatus és finalis.*

Acciaccato, *komor.*

Acciaccatura, *a főzöngével összeeső előke.*

Accidens (fr.), *véletlen módosító jelek, melyeket idegen, nem a főhangnemhez tartozó hangokhoz használunk.*

Acomodo, *kényelmesen.*

Accompagnement, *kíséret.*

Accompagnateur (fr.). *kísérő — trice kísérlőné.*

Accopitato, *kötve.*

Accord, accordo, *összhang, zeneileg összetartozó, harmoniát képző hangok egyszere való hangzása.*

Accordando, *összhangzólag.*

Accordion, *hordozható fujtatóval és billentyűkkel ellátott hangszer, mely harmonika név alatt eléggé ismeretes. Feltalálója Damian Bécsben 1829-ben.*

Accordo consono, *összhangzó, — dissono — széthangzó accord.*

Accrescendo, *növekedő erővel.*

Acte, *felvonás, része a drámának v. dalműnek.*

Acte de cadence (fr.), *záradékrész.*

Acteur (fr.) *színész; actrice, színésznő.*

Acuta (lat.) *vegyes, erős orgonaváltozat. Mixture.*

Adagietto, *rövid zenemű, lassu menetben.*

Adagio, *lassan, mérsékelt. Andantino és Larghetto ütemméret között. Tartalma csak mély érzést kifejező zene lehet.*

Adagio assai, — di molto, — pesante, Adagiossimo, *igen lassu időméretű zeneművek (l. Adagio.)*

Addenda, *toldalék, függelék.*

Addolorato, condolore = *fájdalmasan, fájdalmas kifejezéssel.*

A deux mains (fr.) a due mani, *két kézre.*

Adept, *zeneértő, műértő, avatott.*

Adiaphonon, 1820-ban. Schuster *találománya; hat nyolczados zongora, melynek hangjai az orgona hangjaihoz közelítenek és el nem hangolódhatnak.*

Adirato, con ira, *haragosan, haraggal.*

Ad libitum, *tetszés szerinti ütemben; v. tetszés szerinti fölfogással.*

Adornamento, *díszítés.*

A due, *kétszólamúlag.*

Ad una corda, *egy húron.*

Á dur, la maggiore, la majeur (fr.) a major (ang.)
három keresztel előjegyzett kemény hangnem.

Aeolnia v. Aeolodicon, *húros hangszer, melyet légnnyomás szólaltat meg.*

Aeoliai, *hangnem (modus aeolus) a görög zenei rendszer ötödik hangneme: g, a, h, c, d, e, f, g hangrendszerből.*

Aeolarpa, *Aeolhárfa, automatikus hangszer, melynek accordos nyelvsípjait a szél megszólaltatja.*

Aequisonus (lat.) *két hangnak teljes egyező hangzása.*

Aequo animo = *rendületlenül.*

Aesthetica = *a művészetek szépségének tudománya.*

Aevia, *az Alleluja szó rövidítése.*

Affabile, *kedvesen, kellemesen, tetszőleg.*

Affanato, *nyugtalanul, fájdalmasan.*

Affetto, con, Affettuoso, Affezione, *szenvedélylyel, hatással, felháborodással.*

Afflitto, affizione, *szomoruan.*

Affrettando, Affrettoso, *időméretben siettetve.*

Agevole, *hönnyedén, Agevolezza = könnyűség.*

Aggiustamente, *pontos ütemben.*

Aggraver la fugue (fr.) *a fugatétel nagyobbítása.*

Agilità, agilité (fr.) *könnyűség.*

Agilmente, *könnyedén.*

Agitato, Agitamento, agitazione, *nyugtalan mozgással.*

Agitato con passione, *szenvedélyes mozgásban.*

Agoge (gör.), *skála, hanglétra, hangsor.*

Agréments (fr.), *díszítmények, előkék stb.*

Aigu (fr.), *magasan, élesen.*

Air (fr.), *ária, dallam, ének.*

Air détaché (fr.) *valamely dalműhöz tartozó dallam.*

Ais, la dièse (fr.), *az á-hangjegy keresztel; á charp. (ang.)*

Ais-dur, la dièse majeur (fr.) Á charp major (ang.)
aisz-dur használaton kívüli hangnem, mely B-durral egyenlő. (Ideális hangnem)

Ais-moll, la dièse mineur (fr.) Á charp minor (ang.)
a cisz kemény (dur) hangnem párhuzamos hangneme 7 keresztel.

Akkord, accord, *összhang, hangzat.*

Akroama, *a hallásnak élvezete.*

Akromat, zenész, énekes.

Akustik, hangtan; legfontosabb művek: Chladni: *Acustik* 2 kötet és Helmholtz: *Tonempfindungen*.

Akteur, Acteur, működő; színész.

Al = *ig*, *alla*, *all'* bizonyos mód szerint, pld. *a la chasse* (fr.) vadász módon,

A la mesure, ütem, méretben.

Al fine, végig.

Aliquothangok, azon melléköngék, melyek a főhanggal együtt hangzanak.

A livre ouvert (fr.), lapról, első látásra.

Alla breve, C $2\frac{1}{2}$ -es ütemben $4\frac{1}{4}$ -et előadni.

Alla caccia, vadászilag. Lásd „fanfare.“

All' antico, régi zene-stilusban.

Alla camera, kamara-zenestilusban.

Alla capella, zenekari stilusban.

Alla diritta, fokonkint föl- és lefelé.

Alla hanacca, polonaise lengyelke modorban.

Alla marcia, induló alak- és modorban.

Alla militare, katonásan.

Alla mento, rögtönözve.

All octava, egy nyolczaddal.

Alla Polacca, lengyel tánczalakban.

Alla Quinta, ötöd zöng v. hangközben.

Alla russe, orosz zenemodorban.

Alla siciliana, szicíliai tánczalakban.

Alla stretta, szűk, összehúzódt alakban, a fugatétel összevonása.

Alla turca, török zenemodorban.

Alla zingara, cigányosan.

Alla zoppa, sántikálva.

Allegramente, derülten, vidáman.

Allegretto, kevésbé gyorsan mint Allegro; Andante és Allegro között; zeneművek, melyek vidámságot fejeznek ki.

Allegrezza, Allegria, vidámság, öröm, élénkség.

Allegro, élénken, gyorsan, de lassabban mint Presto.

Allemande, német táncdarab $2\frac{1}{4}$ -es ütemben; kisebb zenedarabok, a melyenek az előbbi Suite-kben zongorára előfordultak.

Allegro assai, igen gyorsan.

Allegro di bravuro, nehezebb, fényes zeneirályban szerkesztett műalak, gyors ütemméretben.

Allegro con fuoco, tüzzel, gyorsan.

Allegro di molto, nagyon gyorsan.

- Allegro di giusto, *alkalmas időméretben.*
 Allegro furioso, *örjögő, szédületes gyorsasággal.*
 Allegro ma non tanto, *gyorsan, de ne nagyon.*
 Allegro ma non troppo, *gyorsan, de ne nagyon.*
 Allegro moderato, *mérsékelt gyorsaságban.*
 Allegro risoluto, *erőtéljes gyorsaságban.*
 Allegro vivace, *élénk gyorsasággal.*
 Allentando, *visszatartás.*
 Allentato = Allentato, *visszatartott időmértékben.*
 Allgto, az *Allegretto* szó rövidítése.
 Alo, az *Allegro* szó rövidítése.
 All' improvista, *előkészültség nélkül.*
 Al loco, *a leirt helyen.*
 All ottava, *nyolczadban.*
 All unison, *ugyanazon hangon; egy szólamúlag.*
 A piacere, *tetszés szerint.*
 Al rigore di tempo, *szigoru ütemben.*
 Ariverso, *megfordítva; előlről és a végéről megfordítva lejátsszandó.*
 Al segno = dal segno, *valamely előbb kitett „S” jeltől ismételni.*
 Al tempo, *ütem szerint.*
 Alt = Alto, *alsó női hang; a négy fősólam másodika. Hangterjedelme a kis g-től, az egyszerű átvont e—f-ig.*
 Alta, *magas, pld. alta ottava, egy nyolczadban magasabb fekvő hangokban előadva. Ha a 8^{.....} valamely dallam v. tétel fölött áll, egy oktárral magasabb hangokkal és ha a 8^{.....} valamely hang v. tétel alatt áll, azt 8 hanggal mélyebben kell játszani.*
 Altéré (fr.), *változtatva.*
 Iteration (fr.), *nem a főhangnemhez tartozó \sharp , \flat v. \natural jeggyel módosított hangok.*
 Iterezza (con), *büszkeséggel.*
 Iternamento = Alternando = Alternativo, *fölválva.*
 Ito viola, *brácsa, mely egy negyedrésszel nagyobb és ötöddel mélyebb terjedelmű, mint a rendszer hegedű. Ellenkezője a Viola di Gamba = térdhegedű, = Cello, melynek hangjai egy nyolczaddal mélyebben szólnak, mint az Alto Viola hangjai.*
 Itista, *alténekesnő.*
 Ito Basso, *régi, elavult velencei húros hangszer, melyet verőkkel szólaltattak meg.*
 It-Oboa, *öt hanggal mélyebben hangzó oboa; másképp angol kürt.*

Altri, *mások.*

Alt kulcs, *a harmadik vonalon álló C-kulcs, melylyel azt jelezzük, hogy az egyszer átvont C-nek hangjegyét a harmadik vonalra írjuk.*

Alt posaune (ném.), *pléh hangszer, melynek hangterjedelme a nagy A-tól a kétszer átvont disz-ig terjed. Hangjegyírása az Alt-kulcsban történik.*

Alt, *szólam. majdnem mezzo soprano: hangterjedelme a kis f-től a kétszer átvont d-ig. Hangjegyeit régente a harmadik vonalon álló C kulcsban írták, jelenleg azonban többnyiro hegedűkulcsban.*

Alzamento di mano, *ütemezéskor a kéznek emelésére eső ütemrész.*

Amabile = Amarevole, *kedvesen, édesen, kellemetesen.*

Amarezza, *szomorkodás a zenei előadásban.*

Amateur (fr.), *zenekedvelő, műkedvelő.*

Ambitus = Diapasson, *valamely zenei hangszer hangterjedelme.*

Ambroziani ének, *„Téged Isten dicsérünk“ kezdetű, állítólag Ambrosius, milanoi püspök († 397) szerzette hymnus. (lat. Te deum laudamus.)*

Ambulans, *szétvonulás.*

Amè, *lélek; a hegedű hasa és háta közt merőlegesen álló farúd.*

Á moll = (ol.) la mineur (fr.) A minor (ang.) *A kemény C párhuzamos hangneme, melyben nincs előjegyzés. Magyarázata a zene elméletében.*

A mezza voce, *fél erős hangon.*

Amore, *kedvvel v. szeretettel.*

Amorevole = Amoroso = Amorosamente, *kedvesen, gyöngéden, bensőleg.*

Amusement (fr.) *kis, víg, mulattatásra való zenedarab.*

Anabasis (gör.) *fölfelé haladó hangsor.*

Anakamphos (gör.) *lefelé haladó hangsor.*

Anakara, *üstdob = tympani.*

Anakarista, *üstdobos.*

Anakrusis, *fömlütés.*

Anaphora, *az elől álló tétel közvetlen ismétlése.*

Anarmonia, *visszás összhang vagy harmonia.*

Anandia, *rekedtség v. hangtalanság.*

Ancora, *még egyszer, da capo.*

Andamento, *lassan haladva; a fuga egy része.*

Andante, *andalogva, merengve.*

Andantemento, *Adagio és Allegretto között képzelhető ütem méretben.*

Andante cantabile, *valamivel gyorsabban, mint Andante; rövid, lassu méretű zenemű, nyugodt haladásban. (Rövidítése Andno.)*

Anglaise (fr.) *élénk, kétszer nyolcz ütemből álló angol tánczdarab, könnyű mozgásban.*

Angosciosamente = Angoscioso, *félénken, nyugtalanul.*

Anima, *lélek.*

Animando = Animato, *lélekkel, lelkesen, elevenen.*

Animo, *elevenésséggel, élénkséggel.*

Animo corde = Anemochord, *orgonaszerű billentyűs hangszer, melynek hurjait a billentyűkkel lenyomva, áramló levegővel rezgésnek indították. Feltalálója Schnell J. Párisban 1789.*

animoto, *élénken, lelkesen.*

Anoner (fr.) *hebegve; előadás között megakadni.*

Anthologia (gör.) *válogatott művekből álló gyűjtemény = virágcsokor.*

Anticipatio (lat.) *némely összhangzati hangköz előre való hangoztatása.*

Anteludium, *zenei előjáték.*

Anthema, *görög néptáncz.*

Anthiphonia (gör.) *A görög és róm. kath. egyházban pap és közönség vagy kántor közt felváltott éneklés.*

Anthiphonium = Anthiphonale - Responsorium, *egyházi ének-gyűjtemény, melyből a papok az egyházi énekeket leéneklék.*

Antiphonon, *nyolczadban való zene; v. az összhangzó zöngék egyszerre való hangzása.*

Antistrophe, *ellenversszak; Palestrina-féle zeneelőadás szerint a felelő kar.*

Antithesis (gör.), *ellentét, ellenvázlat.*

Apertus, *nyílt; technikai kifejezés az orgonaeépítészetben: valamely változat síppjai nincsenek befödve.*

Apiphonia, *hang v. zöngé nélkül.*

Ap piacere = ad libitum, *tetszés szerint.*

Apnoea, *lélekzet nélkül.*

Apoberation (gör.), *búcsúdal.*

Ap poco a poco, *fokozatosan, folyton, folyrást.*

Apodipna, *a görögök vallásos énekei.*

Apollo-Lyra, *elavult lyraalakú hangszer, melynek magassága 0.33 mtr, szélessége 0.16 m; 42 billentyűje volt.*

Apollonicon, *nagy, orgonaszerű hangszer, melylyel a zenekari hatást utánozzák. Flight és Robson találták fel Londonban 1828-ban.*

- Aposiopesis (gör.), *általános szünet.* = (ném.) *general Pause.*
- Apotome, *egész hang nagyobb felerésze; nagy félhang.*
- Appassionato = con passione, *szenvedélyesen, —lyel.*
- Appenato, *szenvedően.*
- Applaus (ném.), *tetszés.*
- Applicatur, *ujjakás hegedűn és zongorán; 1—9 fekvés.*
- Appoggiando = Appoggiato, *tartott, kötött mély előadás.*
- Appagiatura, *hosszú előke.*
- Appetare = Appretur, *alkalmazás, alkalmazkodni.*
- A première vue = A prima vista, *első látásra valamit lejátszani.*
- A punto, *pontosan.*
- A punto d'arco, *a vonó hegyével.*
- A quattro mani, (*à 4 ms*), *négy kézzel, négy kézre.*
- A quattro voci, (*à 4 v.*), *négyszólamu ének.*
- Arbitrio, *belátás vagy tetszés szerint. Záradéktétel, melynek előadása az előadó művész belátására van bízva.*
- Arcato, arc = Arco, *a vonó hegyével.*
- Arco = coll' arco, *a vonóval; a Pizzicato ellentéte. Arched (fr.)*
- Ardente, *tüzesen, lángolóan.*
- Ardito, *bátorsággal, lángoló előadással.*
- Aretinai szótagok, az ut, re, mi, fa, sol, la, si — *Olasz- és Franciaországban még ma is a hangok elnevezésére való szótagok, melyeket Arezzo Guido nevű szerzetes a 11. században a Szent Jánoshoz való himnusból az énekgyakorlásban használt. A nevezett himnus szövege: Ut queant laxis. Resonare fibris Mira gestorum Famuli tuorum, Solve polluti Labii reatum, Sancte Joannes. Későbbén fölcserélték az első szótagot (ut) do-val.*
- Aria (ol.) Air (fr.) *magánének kísérettel.*
- Aria di bravura, *oly magánének, melyben az énekes egész művészetét érvényre juttatja.*
- Aria concertata, *versenydal.*
- Aria di chiesa, *egyházi dal-ének.*
- Aria parlante, *énekbeszéd (Recitative).*
- Arietta, *dalocska.*
- Arioso, *dallamosan, rövid ének.*
- Armarius, *zárdákban az előénekes.*

Armer la clef (fr.) a hangnem előjegyzése.

Armoneggiare, összehangzani.

Armonia = Armonica, összehangzás.

Arpa (ol.) harpe (fr.) hárfa, Arpa doppia, kettős hárfa.

Arpenatta, kis hárfa.

Arpeggiare = Arpeggiato, tört összhangok, azaz: az összhangok egyes hangjai nem együttesen, hanem egymás után zendülnek meg.

Arpeggio, sebes megtörése az összhangoknak.

Arpinella, kis hárfa.

Arpio, l. Apeggio.

Arrangement (fr.) átírat.

Arrangeur, átíró.

Arsis, az ütemezésben a fölütéses rész.

Articolamento = Articolato, tiszta kiejtés.

Ariticolatione = Articulatio, az énekszöveg tiszta kiejtése.

Artiste (fr.), művész.

As = la bé mol (fr.) = A flat (ang.), a lejjebbitett á hang.

As dur = la bémol majeur (fr.) = A flat major (ang.), kemény Ász hangnem, melyet 4 ♭-vel jegyzünk elő.

As moll = la bémol mineur (fr.) = A flat minor (ang.) a lágy Ász-hangnem, melyet 7 -vel jegyzünk elő, a kemény cesz hangnem párhuzamos hangneme.

Aspirare, lehelni, éneklés közben más hangot beszúrni, pl. lá-há-tni a látni helyett.

Assai, fokozás, Allegro assai = igen élénken.

Assamblage, kettős előütés.

Assolute = assoluto, kötetlenül.

Assonanz. hasonló hangzás, egybehangzás.

A suo arbitrio

A suo bene placito } saját tetszése és felfogása

A suo comodo } szerint.

Asymphonie (gör.), széthangzás.

A. t. = a tempo, az előirt időméretben.

A tre mani (ot.) = à trois mains (fr.), három kézre.

Attacca, megszakítás nélkül folytatni.

Atta, a szindarabok fölvonása.

Aubade (fr.), reggeli-zene.

Augmentatio (lat.), bővítés; megnagyobbítás.

Auletes (gör.), fuvolás a görögöknél.

A una chorda, csak egy húron.

Authentikus, valóságos, önálló, mérvadó.

- Autodidact, *a ki magát magánszorgalommal valamire kiképezi.*
 Automat, *gépies működés; élettelen, itt: zenész a ki úgyszólván rugóra játszik.*
 Autor (fr.), *szerző, okozó.*
 Avec accompagnement (fr.), *kisérettel.*
 A vista, *látásra.*
 A voce sola, *egy magánhang.*
 Azione sacra, *vallásos színmű, oratorium.*

B.

- B., *a baszszus szó rövidítése.*
 b = bémol (fr.) = flat. (ang.) \flat , *lejjebbitést jelölő írásjegy.*
 bb = duble bémol (fr.) *kétszeres lejjebbitést jelölő írásjegy.*
 B dur = si bémol majeure (fr.) b flat major (ang.), *kemény hangnem, melyet két \flat -vel írnak elő.*
 B-mol = si bémol mineur (fr.) = b flat major (ang.), *lágyszöngem, mely 5 \flat -vel van jelezve; a deszdur párhuzamosa.*
 B-Quadrat = \natural = natural (ang.), *feloldó vagy visszaállító jegy.*
 Bachia, *kamcsatkai néptáncz.*
 Bagatella (fr.), *kisebbszerű zenedarab.*
 Baguettes (fr.), *a dob és üstdob verője.*
 Balancement (fr.), *tremolo, accord-pár ismételt gyors váltakozása.*
 Ballada = Ballata, *énekdarab, a mely komoly eseményt, (legtöbbsnyire a történetből) tartalmaz.*
 Balett, = Balletto, *színi cselekmény ének nélkül. A zene támogatja a cselekményt a mely táncz- és néma játékból áll.*
 Ballo, *táncz, tánczdallam, Tempo di ballo = tánczméretben.*
 Banda, *katonai zenekar.*
 Bar, *a mesterdalnokok énekei.*
 Barcarolle (fr.) Barcarola, *a velencei hajós vagy sajkás dala, általában sajkadal.*
 Barden (ném.), *kardforgató dalosok a régi angol-szászoknál.*
 Bardon = Bourdon, *az orgona v. harmonium egy mély hangokat jelölő változata.*
 Bariton = Baritono, *a férfi magasabb baszszus hang elnevezése; A férfi fenn- és alhang között. Hangterjedelme a nagy B-től az egyszer átvont f-ig terjed.*

- Barocco = baroque (fr.) különös, csodálatos.
 Barre (fr.), ütemvonás.
 Basis, a harmonia alaphangja.
 Bass = Basso, a legmélyebb főszólam, a harmonia alaphangja. Zongorán v. orgonán a billentyűzetnek bal fele.
 Bassa, bassa ottava, egy nyolczaddat mélyebb, mint az írásban.
 Basse chiffrée (fr.), számjelzett alaphang. Generalbass (ném.) Általános alhang.
 Bassaclef (fr.), básszus kulcs. Az *f* hangot a negyedik vonalon jelzi ♭ :
 Basse contrainte, oly básszus hangok, melyek az egész zenedarabon keresztül többször ismétlődnek.
 Bassa-contre (fr.), a mélyebb alhang.
 Basse de Violon, nagy bőgő.
 Basse d'harmonie, legmélyebb fagott.
 Basse double, legnagyobb nagy bőgő, egész bőgő.
 Basse taille (fr.) = Bariton, magasabb básszus hang.
 Basset = Corno di bassetto, nagyobbított sipola (Clarinetto) telt, szelid hang-színezettel.
 Basso continuo, básszus hangban oly dallam, mely az egész zenedarabban ismétlődik.
 Basso ostinato, oly alhangmenet, mely mindig csak egy és ugyanazon alakot ismételve halad.
 Basso, fagottváltozat az orgonában.
 Basson (fr.), Bassone, bűgősíp, fagott.
 Bataille (fr.), zenei harczkép, csatazene.
 Bâton (fr.) szünetjel.
 Bâton de mesure, ütembot.
 Battement (fr.) = Battimento, elavult díszítés; kettős előütés.
 Battuta, ütem, ütemezés.
 Bécarré (fr.) ♯ , feloldó, visszaállító jegy.
 Becken (ném.), réztányérok a rézfúvós zenekarokban.
 Belezza, szépség.
 Bellicosamente = Bellicoso, harcziasan.
 Bémol (fr.) = lejjebbítő jel = ♭
 Ben, bene, jó, jól van.
 Benedictus, „Aldott légy:“ a misének ötödik része.
 Bes, kettős ♯♯ ; pld. a *h* zöngéjegy ♯♯ által két kis félhanggal lejjebbítetik s így értéke: „a“
 Bianca = Blanche (fr.), félütemet jelző zöngéjegy.
 Bizinium (lat.), kétszólamú zenedarab.
 Bis (lat.), kétszer.
 Biscroma = (double croche fr.), 32-es zöngéjegy.

- Bissex, 12 huros gitár-féle hangszer.
 Bizarramente, különös, csodálatos módon.
 Bizzarria, nem várt harmoniai, elő nem készített átmenet, valamely hangnemből egy másikba.
 Blanche, l. Bianca.
 Bobisation = Bocedisation, énekgyakorlásban [az egyes hangok elnevezése az úgynevezett svéd nevekkel: bo, ce, di, ga, lo, ma, ni.
 Bockstriller (ném.) = trillo caprino, mekegő trilla (Wagner R. a „Mesterdalmnokok“ cz. dalművének III. felvonásában.)
 Bolero, $\frac{3}{4}$ -es ütemben tartott spanyol nemzeti táncz.
 Bombard = Bombardo, kettős fagott orgonákban mély változat, melylyel recsegő bássz hangokat kaphatunk.
 Bombardon, legnagyobb és legmélyebb pléhhangszer.
 Bombyx (gr.), pásztorsíp.
 Bordun = (Bourdon), orgona változat, fődött fuvola sípokkal.
 Bon tempo de la mesure (fr.), jó ütemrész; leütés.
 Bourrée (fr.), vidám francia táncz $\frac{2}{4}$ -es ütemben.
 Boutave = Boutade (fr.), régente egy ballett-féle táncz.
 B-quadrat = visszahelyező v. feloldó jel.
 Bratsche = l. Alto viola.
 Brava = bravi = bravo, remek, kitünő.
 Bravissimo, legjobban; felkiállítás (ol.), melynek magyar értelme: „nagyon derék!“
 Bravura, nagy gyakoroltság; mesterség.
 Brève (fr.) = Brevis (lat.), két ütemet jelentő hangjegy. **≡**
 Brillant (fr.) = brillante (ol.), ragyogón, kápráztatóan.
 Brio = Brioso, élénk előadással, tüzesen.
 Broderis (fr.), hangcifrázat az énekben.
 Buccina = Buccin (fr.), puzon-féle pléhhangszer.
 Buffa = Buffo bohózatos, tréfás zene; Opera buffa, tréfás dalmű.
 Bugle (ang.), billentyűs trombita.
 Buon, jó.
 Burlesco, tréfás, czifra, bohózatos.
 Buxcalibia, puszpángfából készült fuvola.

C.

- C = ut (fr.) = do (ol.) a mai alapskála első lépcsője.
 C = barré (fr.), az Alla breve ütem jele: C

- Cabaletta, *tetszetős, rövid zenetétel, olasz dallam.*
 Cabinet d'orgue (fr.), *orgona szekrény.*
 Cabinetpiano = Pianino, *fölfelé álló zongora.*
 Caccia, *vadászat; Corno di caccia, vadászkiürt.*
 Cachucha (*mondd: kátsutsa*), *tüzes spanyol tánc* $\frac{3}{4}$ v. $\frac{3}{8}$ -as ütemben.
 Cacofonia = Kakophonie, *széthangzó zöngé, rossz hangzás.*
 Cadenz = Cadenza = Cadence (fr.) *röv. Cad., széthangzó összhang föloldása, vagy pedig hosszabb ábrándszerű közbeszúrt tétel egy félzáradék után.*
 Cadence trompeuse (fr.), *Cadenza d'uiganno, át-befejezés; át-zárótétel*
 Caecilia, *a zene védszentje.*
 Caesura, *hangmetszet.*
 Cahier (fr.), *füzet (röv. Cah.)*
 Calando (röv. cal.), *idő és erősségre nézve fogyóan.*
 Calcant = Calcanteur (fr.), *orgona fújtató.*
 Calmato, *nyugodtan.*
 Calore (con.), *melegséggel.*
 Camene v. Camoena, *múza.*
 Camera musica (lat.), *kamara-zene, vonós négyes-, vagy ötösre írt zenemű.*
 Campana, *harang; — Campanella, harangocska.*
 Campanetta, *harangjáték.*
 Canarie, *Gigue, régi zenealak gyors ütemben.*
 Cancelli, *az orgonának azon szűk rekesze, mely a levegőt a kívánt síphoz vezeti.*
 Canere, *énekelni, játszani.*
 Canon, *szabály, előírás; többszólamú mű, melyben egy szólam a másik után ugyanazon tételt változatlanul ismétli; minden szólam belépése §-sal van jelezve.*
 Canon apertus (lat.) *nyílt canon, melynek szólamai mind ki vannak írva.*
 Canon enigmaticus (lat.), *talány kördal.*
 Canon per lonos, *körző, kördal, szigorú utánzás.*
 Canonik, *matematikai hangtan.*
 Canonicus, *kördal zenemódon.*
 Cantabile = cantando, *énekelve, dallamosan.*
 Cantare, *énekelni.*
 Cantate, *nagyobb, leginkább egyházi zenemű énekbeszéd, karokkal és teljes nagy zenekar kísérettel.*
 Cantatore = Cantatrice, *énekes, énekesnő.*
 Cantatorium, *kath. énekeskönyv, melyből a kántor az énekfeleleteket énekli.*

- Canticum (lat.), *dicsének, hymnus.*
 Canticum canticorum, *Énekek éneke.*
 Cantilene, *rövid ének; vagy pedig egy különös, rövid, dallamos énekrész.*
 Cantillatio, *dallamos előadás.*
 Cantino, *hegedűötös.*
 Canto = Cantus (lat.), *dallam, discant, női főhang.*
 Canto armonico, *többszólamú ének.*
 Canto a Capella, *egyházi ének hangszerek nélkül.*
 Canto primo, secondo, *első, második főhang.*
 Cantor, *előénekes a templomban.*
 Cantus Ambrosianus, *Ambrosius-féle dicsének, Te Deum laudamus.*
 Cantus firmus (lat.) = canto fermo (lat.) = plainchant (fr.), *Az ellenpontozat tana szerint a Cantus firmus-on azt a szólamot értjük, mely a fődallamot adja elő és a melyet a többi díszítő szólam közrevesz.*
 Canzone = Canzonetta, *ének, dal.*
 Canzonière (fr.), *énekgyűjtemény.*
 Capelle, *zenekar, a zenekarnak tagjai együttvéve.*
 Capellist, *a zenekarnak minden egyes tagja.*
 Capellmeister (ném.), *karnagy, karmester.*
 Capo, *fej, kezdet; da capo, kezdettől ismételni.*
 Capod'astro = Capotasto, *húrrövidítő készülék, melylyel a hegedűt vagy a gitárt tetszés szerint más hangolásba hozhatjuk.*
 Capriccio = Caprice (fr.), *szabad alakban írt zenemű, kisebb ábránd.*
 Capricciosamente = Capriccioso, *szesélyes előadás.*
 Caractères de musique, *a zeneirásnak összes jelei.*
 Carezzando = Carezzevole, *behízelegve.*
 Caricato, *tulságos, túlozva.*
 Carillon, *harangjáték; a hanglétra szerint hangolva.*
 Carmagnole, *a francia forradalom alatt felkapott ének és táncz.*
 Cassa, *dob; l. Tamburo.*
 Cassazione, *éjjeli zene.*
 Castagnettes (fr.) = Castagnole, *kagyló alakú, pontosan egymáshoz illő facsészék, melyeknek csörgetésével a spanyol tánczosnők tánczaikat kísérik.*
 Castrat, *mesterséges férfi sopranhang.*
 Cäsur, *egy zenei gondolatnak metszete.*
 Catessa di trilli, *láncztrilla.*
 Cavatine, *rövid dalmű ének.*
 C. B., *col bassonak rövidítése.*

- C. D., *colla destrá-nak rövidítése.*
 Cavotasto: *l. Capotasto.*
 Celere, *hamar, gyorsan.*
 Celerità (con), *gyorsasággal.*
 Céleste, *égies.*
 Cello, *a Violoncello rövidítése.*
 Cembalo = Clavicembalo, *a zongorának régi olasz neve.*
 Chaconne (fr.), *l. Ciaccona.*
 Chalumeau (fr.), *pásztorsíp, furulya.*
 Chanson (fr.), *ének, dal. A chanson víg, tréfás tartalmú; minden versszak végén refrain van.*
 Chansonette, *dalocska.*
 Chant (fr.), *ének. Chant pastoral, pásztordal.*
 Chantant, *dallamos, énekelhető.*
 Chanter à livre ouvert (fr.), *első látásra énekelni.*
 Chanterelle (fr.), *a hegedű é-hurja.*
 Chanteur, Chanteuse (fr.), *énekes, énekesnő.*
 Chaos, *zűrzavar.*
 Chapeau chinois (fr.), *félhold.*
 Charivari, *gúnyzene, macskazene.*
 Charlatan, *kontár; fölületes zenész.*
 Chasse, *vadászat.*
 Chef d'attaque (fr.), *karvezető.*
 Chef d'oeuvre (fr.), *remekmű.*
 Chef d'orchestre (fr.), *zenekar-igazgató.*
 Chevalet (fr.), *hegedűnyereg.*
 Chevilles (fr.), *hegedűfej.*
 Chiaro, chiara, *tiszta, világos.*
 Chiave. *a vonalrendszer élen álló kulcs, hangoló kulcs.*
 Chiroplast, *gépezet a kezek rendes tartására zongoratanuláskor. Feltalálójá Logier, javították Stöpel, Herz, Kalkbrenner, Bohrer és Jacksohn.*
 Chitarra, *gitár, 6 huros pengető hangszer.*
 Chor = Coro = Choeur (fr.) = Chorus (lat.), *kar, többszólamú énekkar. Templomban azon hely, hol a kántor és az énekesek vannak.*
 Chorag, Choragus (lat.) *karvezető.*
 Choral (lat. Cantus firmus, fr. Plainchant), *egyszerű egyházi dallam: minden vallásos ének.*
 Chorda, *húr; a vonalrendszer első elnevezése.*
 Chorda characteristica, *vezérhang.*
 Chordirector, *a dalmű énekkarának vezére.*
 Chordometer, *húrmérő, melylyel a húrok erősséget megmérhetjük.*
 Chordotonon, *húrfonó gép.*

- Chorton (ném.), *orgonahang, orgona hangolás. Rend- szerint magasabb mint a kamarai hangolás.*
- Chroma (gör.) = croma (ol.) Chr. diesis, egyszerű \sharp , Chr. duplex, kettős kereszt (\times).
- Chromameter, *zongora-hangoláshoz való eszköz.*
- Chromatique (fr.) cromatico (ol.), *félhangonkénti haladás föl- vagy lefelé.*
- Chronometer, *ütem- v. időmérő.*
- Ciaccona = chaccone (fr.), *régi olasz táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.*
- Cimbal — c , *czimbalom.*
- Cinellen, Becken (ném.) *réztányérok a katona és nagy zenekarokban.*
- Cithara. *czitera, lant.*
- C. L. = col legno, *szók rövidítése.*
- Clairon (fr.), *trombita, harsona.*
- Claquebois (fr.), *szalmahegedű.*
- Clarinetto, *klarinet; fából készült henger alakú, végen tölcéséres fuvóhangszer, melynek fejéhez egy vékony nádlapocska (nyelv) van alkalmazva, mely fuvással rezgésbe hozva erős hangot ad. Feltalálója Denner 1700-ban Nürnbergben.*
- Classikus zene, *elismert zeneszerzők mintaszerű zeneművei.*
- Clausula (lat.), *zenei zárótétel.*
- Clavecin (fr.), *zongora.*
- Claviaturum v. Claviatur, *zongora-billentyűzet; az orgona-billentyűzetet Manual-nak nevezzük.*
- Clavicymbalum (lat.), *a zongora régi elnevezése.*
- Clavis (lat.), *billentyű.*
- Clé = Clef (fr.), *kulcs; g, f, c, kulcsok.*
- Climax, *emelkedés.*
- Coalottino = Concertino, *kisebb versenymű.*
- Coda, *függelék, végző tétel, befejező rész.*
- Cogló instrumenti, *hangszerek kíséretével.*
- Coi sordini, *tompítókkal.*
- Col, colla, collo, con, *-val -vel.*
- Col arco, *a vonó szőrével.*
- Col legno, *a vonó fájával.*
- Colla destra, *röv. C. d. a jobb kézzel.*
- Colla parte, *a főszólamhoz csatlakozni.*
- Colla punta dell' arco, *a vonó hegyével.*
- Colla sinistra, *röv. c. s., a bal kézzel.*
- Coll' ottava, *a nyolczaddal.*
- Collecte, *a papoknak azon éneke az oltárnál, mely után a kar felel.*
- Collection (fr.), Collezione, *gyűjtemény, Anthologia.*

- Collera con, *haraggal.*
 Colophonium, *gyanta.*
 Coloratur, Fioratura, *az ének díszítése, különös futamokkal való kiczifrázása.*
 Col sordino, Cogli sordini, *hangtompítóval.*
 Come. *úgy mint,* Come prima, *úgy mint először,*
come sopra, úgy mint föltebb.
 Comes (lat.), *kísérő. A fuga főtételének ismétlése mélyebben v. magasabban fekvő hangközökben, egy más szólamban.*
 Comodamente = comodo, *kényelmesen.*
 Comparatio, *összehasonlítás.*
 Compiacevole = Compiacevolmente, *tetszetősen, kellemesen.*
 Componere = Compositeur (fr.), *zeneköltő.*
 Composition = Compositione (fr), *zeneköltemény.*
 Con. -val, -vel. *A -val, -vel segítő raggal kifejezhető fogalmakat a kivánt alapszóknál kell keresni, pld. con fuoco; fuoco = tűz. Tehát tűzzel.*
 Concerto, *összhangzás, harmonia.*
 Concert (fr.). Concerto (ol.) *zeneverseny. Versenydarab nyilvános előadásra.*
 Concert spirituel (fr.), *egyházi- vagy klasszikus művekből összeállított hangverseny.*
 Concertando = Concertant = Concertante, *versenyezve, magánosan előadva.*
 Concertino, *kisebb versenymű.*
 Concert-mester, *az zenekar első művésze, zenekarigazgató.*
 Consonanz, *harmoniai összeköttetés, összhangzó.*
 Consonirende Accorde = (ném.) *összhangzó harmoniai összeköttetések.*
 Contrabass, Contraviolon, *nagybögő; a legnagyobb vonós hangszer, mely a harmonia alapszólamát vezeti.*
 Contra fagott, *mely fagott.*
 Contr' alto, *a legmélyebb női alhang.*
 Contraoctave — Contrahangok, *a nagy C-hang alatt levő hangok.*
 Contraposaune, *harsona; — változat az orgona szerkezetében.*
 Contra punto = Contra point (fr.), *ellenpontozat; azon művészet, mely több szólamot szabályok szerint egy gondolat kifejezésére egyesít. A zeneköltészettannak egy igen fontos része.*
 Contrarco, *szabályellenes vonóvezetés.*
 Contrasubject, *ellenharmonia; a fugának második alárendelt tétele.*

- Contra = hangok, a nagy C-alatti hangok.
 Contraviolon, l. Contrabass.
 Contredanse (fr.), *francia négyes, táncz.*
 Conversio (lat.), *megfordítás.*
 Coperto, *beborítva*; Tympani sordini = az ütődobokat posztóval betakarni, miáltal hangjuk tompa lesz.
 Copula, *több változatot összekötő készülék (változat.)*
 Cor. (fr.) = Corno; Cor de chasse, *vadászkürt.*
 Corda, Corde (fr.), *húr.*
 Corde à jour v. à vide, *le nem szorítva húzott, „üres“ hegedűhúr.*
 Corde fausse (fr.), *hamis hangú húr.*
 Cornamusa, Cornemuse (fr.), *dudás.*
 Cornet (fr.), *póráskürt; egy orgonaváltozat.*
 Cornet à piston (fr.), *magashangú henger-billentyűs pléhkürt.*
 Cornetto, *kis kürt.*
 Corno, *kürt, — Corno bassetto, mély hangú k., — Cornodi Caccia, vadászkürt, C. inglese, angol kürt; jobb alsó oboa.*
 Coro, *kar.*
 Corona, *nyug — kitartó jel; fermate.* ◡
 Corpus (lat.), *test.*
 Corrépétiteur (fr.) Correpetitore (ol.), *kisérő, begyakorló, betanító.*
 Cotillon (fr.), *francia füzértáncz.*
 Coulé (fr.), *összehúzza; — a vonóval.*
 Coup d'archet, *a vonó húzása.*
 Couplet (fr.), *versszak, versszakos dal.*
 Courante, *(a Bach-féle Suit-okban) elarult tánczdallam.*
 Cracovienne = Krakowiak, *lengyel nemzeti táncz*
^{2/4-es ütemben.}
 Credo, *Hiszek egy Istenben; a mise 3-ik része.*
 Crebalum (lat.), *dorombas.*
 Crescendo (röv. cresc.), *növekedő erővel* <<
 Croche (fr.) Croma, *hangjegy.*
 Czakán = Csákány *botfuvola; —*

D.

- Da, dal, dalla, dalle, -tól, -től, -ból, -ből.
 Da capo, *kezdettől ismételve.*
 Da capo sin al segno. poi segno la coda, *kezdettől fogva bizonyos jegyig s onnan a zártétellel áttérni.*
 Dactilion (gör.), *Herz által feltalált, a zongorázás alatt használható kézvezető.*

Dal segno, ezen jeltől § ismételni.

Damenisation, Graun által használt hang elnevezések: *da, me, ni, po, tu, la, be.*

Debut (fr.), kezdő v. mutatószerep.

Debutiren (ném.), először fellépni.

Decima — e, tized hangkör.

Decimole, tíz zöngé- v. hangjegyből álló hangcsoport, mely a nyolczas hangcsoportnak megfelelő időközben játszandó.

Deciso, határozottan, biztosan.

Declamando, szavalva.

Decomposé (fr.) kapcsolat nélkül.

Decrescendo, (röv. decresc.) fogyó erővel >

Dedié (fr.) Dedicatio, ajánlás, ajánlva.

Deductio (lat.) a lefelé haladó hanglétra.

Degré (fr.) zöngéfok, hangköz.

Dekameron, tíz zenedarabból álló gyűjtemény.

Del, dell', della, dello, -tól, -től, -nak, -nek.

Delassement (fr.) könnyen előadható zenemű.

Deliberato, elszántan, szabadon.

Délicat (fr., Delicato, Delicamento, gyöngéden.

Delicatezza (ol.) Délicatessa (fr.) finomság, izlés.

Delirio, örültség.

Démancher (fr.), ha a balkéz a hegedűn más fekvésbe csúszik.

Demande (fr.) a fuga fővázlata; a fuga vezére; themája.

Démi bâton, két ütemet jelentő szünjel.

Demi — jeu = l. Mezza voce, fél erősen.

Demi-mesure, — pause, fél ütemet érő szünjel.

Demi soupir (fr.) nyolczad szünjel.

Demi ton, semi ton, félhang.

Desideria, vágygyal.

Dessin (fr.) egy zenemű tervezete.

Dessus (fr.) Discant. női fenhang.

Desta = dextra (fr.) a jobb kéz.

Detaché (fr.) = staccato, szaggatva.

Déterminatio — to., határozottan, biztosan.

Detonatio (fr.) Detonazione (ol.) hamis éneklés.

Detto, dito, ugyanaz, épen oly, így.

Devotione, con, áhitattal.

Dextra (lat.), a jobb kéz.

Di, -tól, -től, -val, -vel.

Diaconicon (gör.) a diaconus ének oltár előtt.

Diapason, a régi görög zenében a nyolczad hang; a francziáknál a hangvilla.

Diaponte, a tisztán hangzó ötödhang.

Diaphonia, széthangzó hangköz.

Diatoniai = Diatonicus, oly hangmenet, mely csak egész és nagy félhangokból áll, mint például a kemény és lágy hanglépcsők v. skálák.

Dièse, diesis, a fölebbítő jel \sharp , kereszt.

Diesis enharmonica, az egész hangnak negyed része; kevesebb mint a kis félhang.

Diesis magna, a nagy félhang.

Difficile (fr.) nehéz; non difficile, nem nehéz.

Dilettant, műkedvelő, műbarát.

Diligenza, con, szorgalommal.

Diludium (lat.), közjáték.

Diluendo, elenyészve.

Diminuendo = dim., fogyó erővel.

Diminutio (lat.) Diminuzione (ol.) kisebbítés.

Di molto, igen, nagyon (fokozásra.)

Diphonium, 2 hangra való zenemű.

Dipodie, méret, metszet.

Directeur (fr. igazgató, Directrice, igazgatónő.

Directeur de musique (fr.) Direttore di musica (ol.) zeneigazgató.

Diritta, alla diritta, fokunkint föl- és lefelé haladó.

Discant, Discanto, Soprano, női fénhang, a zongorának fele balról jobbra.

Diseretion, mérsékelt, kiméletes előadás.

Disharmonie = Dissonanz, széthangzás.

Dissonans, széthangzó összhang v. hangköz.

Distino, világosan, érthetően.

Dithyrambe, viharos lelkesültséggel telt ének. Bacchus dicsőítésére írt versek.

Dito, ujj.

Divertimento, Divertissement (fr.) könnyű módon kidolgozott és könnyen előadható zenemű.

Divisi, fölosztva; hegedű művekben néha két hegedű szólamát egy sorra írják, úgy, hogy az első a felső, a második hegedüs az alsó hangjegyeket játszsza.

Divotamento, Divoto, áhitatos, komoly.

Dixième (fr.) a harmad magasabb nyolczad hangköze.

Dodecamerone, tizenkét darabból álló zenemű gyűjtemény.

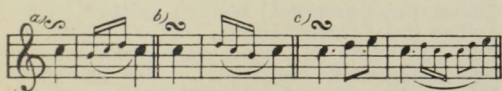
Doiglé (fr.), az újjak alkalmazására való jelzés.

Dolce = dol = dolcemento, édesden, lágyan, gyöngéden.

Dolcezza, con, bájjal kellemmel.

Dolente = Doloroso, búsan, fájdalmasan, panaszkodra.

- Dolore, con, *fájdalommal, szomorúsággal.*
 Dominante, (Quinta toni) *a tiszta ötöd föl- vagy lefelé; felső vagy alsó ötöd-hang; uralgó.*
 Dominant accord, *uralgó hármas, melyet a kemény és lágy hanglétra ötödik lépcsőjére képezünk; alaphangból, nagy harmadból és tiszta ötöd hangközből áll — felső és alsó dominant accord.*
 Dominant—sept—accord, *azon 4 hangból álló összhang, melynek alaphangja a kemény v. lágy hanglétra ötödéből, s ahhoz nagy harmad, tiszta ötöd és kis heted hangközből áll. A modulációnak legfontosabb összhangja.*
 Doppel — Concert (ném.) *oly hangversenyre való mű, melyben a főszólamot két művész között fölosztják.*
 Doppel — Fuge (ném.) *oly fuga, melyben két fővázlatot földolgozunk.*
 Doppel — Griff (ném.) *amikor húros hangszeren két hangot egy időben játszunk.*
 Dóppel — Schlag (ném.) (—, v. ∞) *Grupetto Double (fr.), a zenei előadás a legszebb dísztményeinek egyike.*

- Doppel-Triller (ném.) *két hangból álló trilla.*
 Doppio, *kétszeres, kétszerte.*
 Doppio movimento, *kettős mozgás.*
 Double = I. Doppel.
 Double bémol, *kettős b (♭♭); Double corde, kettős fogás, Double croche = tizenhatod hangjegy, Double dièoe = kettős kereszt X*
 Drama per Musica, *énekes dráma, énekes játék, dalmű, opera.*
 Dreihörig (ném.) *oly zongora, melynek minden billentyűje három húrt üt meg.*
 Dreiklang (ném.) *alaphang, harmad- és ötödből álló összhang.*
 Dritta, Droite, *a jobb kéz.*
 Ductus (lat.), *hangmenet vezető, dallam, théma.*
 Due, *kettő, due volte, kétszer.*
 Duett, Duetto, Duo, *párdal, két szólamú zenemű.*
 Duo decime, *tizenkét hangból álló hangköz.*
 Duodecimole, *tizenkét hangból álló oly csoport,*

mely annyi időben adandó elő, mint a rendes 8-as csoportban írt hang.

Duodrama, *oly melodráma, melyben csak két személy szerepel.*

Duolo. con, *l. dolore.*

Duplicatio (lat.) *kettőzés, másolat.*

Dur (durus-ból), *kemény = Maggiore (ol.) Majeur (fr.) minden hangnem neve, melyben a nagy harmad a jellemző hang.*

Dux (lat.) *vezér, vezető. A fuga főtétele, témája.*

Dynamie, *a hangok minősége, erősségre és gyöngeségre nézve.*

Dystonie (gör.) *széthangzás.*

E.

Echo (fr.) Ecco (ol.) *visszhang.*

E, ed, és.

Echelette (fr.) Clagyebois, *szalmahegedű.*

Echelle (fr.) *hanglétra, skála.*

Echelle chromatique, *színezett skála.*

Echelle diatonique, *kemény vagy lágy skála.*

Ecole (fr.) *iskola.*

Ecossaise, $\frac{2}{4}$ -es *ütemben írt skót-táncz.*

Editeur (fr.) Editore (ol.) *kiadó.*

Edition (fr.) Edizione, *kiadás.*

Effet (fr.) Effetto (ol.), *hatás, siker.*

Equale, *egyforma.*

Élégant (fr.) Elegante, Elegammente, con Eleganze, *izléses, diszes, diszszel.*

Elégia, Elégie (fr.) *búdal, gyászdal.*

Elémens (fr.) Elementi (ol.) *alaprészek; Elémens metriques, az ütem részei.*

Elevato, *emelkedetten, hangulat.*

Elipsis (gör.) *kihagyás.*

Előke, *Vorschlag (ném.)*

Embachure (fr.) Embouchure, *a fuvó hangszereknek azon része, melyen a levegőt a hangszerbe fujják; szájillesztés.*

Emozione, con, *lelkessültséggel.*

Emphasis (gör.) *nyomaték, fontosság.*

Engführung (ném.), *a fugavázlatnak összevonása.*

Englisch Horn (ném.) *corne inglese, az oboának nagyobb, öt hanggal mélyebb alakja.*

Enarmonico = Enharmonique, *névcsere, cserélt hangok pl. cisz = desz, disz = esz. E. hangnemek = oly hangnemek, melyeket a zeneírás könnyebbitése végett fölcserélnek, pld. Disz-dur*

helyett desz-dur; 7 # helyett 5 ♭-vel írva; 6 # = 6 ♭ — stb.; # kétféleképen leírható hangok v. hangnemek.

Encore (fr.) még, újra.

Energia, energie (fr.) erő, határozottság.

Ensemble (fr.) összjáték, több hangszeren való együttes előadás: quintett = ötöd.

Enthouiasme (fr.) entusiasmo, lelkesedés, lelkesültség.

Entracte (fr.) játékoköz; az egyes fölvonás közötti zene.

Entrada v. Intrada = Entrée (fr.) bevezetés.

Epicedion (gör.) gyászdal, a meghalt dicsőítésére.

Epinette (fr.) Spinett, régi, használatban kimaradt zongora.

Episode (fr.) Episodio, mellékjelenet.

Epistrophe (gör.) visszatérés, a zárótétel ismétlése.

Epoche, feltűnés, kor, időszak.

Epode, utóének, végkar.

Equabilmento = -te, hasonló módon, hasonlóan.

Eroico, hősi, nagyszerű stílusban.

Erotica, szerelmi dalok.

Esercizio, gyakorló darab.

Espace, vonalköz (f, á, c, é — hely az öt vonal között.)

Espirante, elhalva.

Espressione, con — Espresso (röv. esp) kifejezéssel, nyomatékkal.

Estingnenão, Estindo, elolva, elhalva.

Entendu (fr.) terjedelem.

Etto, etta, kicsinyítő képző.

Etude, gyakorlat, Etudes, gyakorlatok.

Euphonie, Euphonique, széphanzás.

Euterpe (gör.) a zene muzsája.

Evacuant, az orgona szélvezetője.

Evolutio = Inversio (lat.) a hangok megfordítása.

Exaltation (lat. és fr.) felindulás.

Excelliren (lat.) kitüntetni, fényleni.

Exclamatlo, kikiáltás, fölkiáltás.

Execution (lat.) kivitel, végrehajtás.

Exercices (fr.) gyakorlatok, kísérletek.

Exequiae, temetési énekek.

Extemporatio, rögtönzés.

Extention, az ujjak kinyújtása, hogy minél távolabb fekvő hangokat elérjünk.

F.

Facile facilmnt, (fr. s ol.) könnyű — en.

F., lyukak a hegedű felső lapján (f alakban.)

- F., forte, erősen hangoztatni.
 Façture (fr.) a zeneszerzemény tervezete, kidolgozásának terve.
 Fagotto (röv.) Fag. Bassone, Basson de Hautbois: bűgösip, fagott; fűvóhangszer fából, billentyűkkel. Hangterjedelme a contra B-től az egyszer átvont b-ig. Hangjegyeit basszus kulcsban, a legmagasabb hangjegyeit a tenor kulcsban írják. Feltalálták 1539. körül.
 Falsetto, Fausset (fr.) fejhang, fisztulah. a mellhangoknál magasabbak.
 Fandango, spanyol nemzeti táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.
 Fanfare, rövid zenemű a lovas katonaságnál, vadászati zenemű trombitákra és üstdobra.
 Fantasia, Fantaisie (fr.) ábránd, andalgás, zenemű szabad alakban.
 Far fiasco, nem tetszeni, megbukni.
 Farce (fr.) Farsa, bohósan; bohózat, melyben leginkább egyszerű komikus jeleneteket adnak elő.
 Fastosamente, Fastoso, fönségesen, ünnepélyösen.
 Fausset, fejhang l. Falsetto.
 Favori (fr.) Favoritto, közkedvelt.
 Fermatamamente, Fermamente, biztosan, erősen.
 Fermata — te, hosszú nyugupont a zeneművek közt.
 Fermezza, con, szilárdsággal.
 Feroce, hevesen, vad szenvedélyvel.
 Festivo, Festoso, ünnepélyesen, vigan, derülten.
 Festivita, con, ünnepélyességgel.
 Ff = fortissimo, legerősebben.
 Fiasco, megbukni, nem tetszeni.
 Fiero, Fieramento, zordon, vadon.
 Fierezza, con, vadsággal.
 Fifre (fr.) Fivre (fr.) harántsíp.
 Figur, rövid hangcsoport ugyanazon harmoniai alapon.
 Figuralgesang (ném.) alakzatos, figurázott ének, oly zene, mely különféle mellékhangok és zenei alakzatok által van díszítve.
 Figuration, egy egyszerű dallam, mely több önálló cifrázott szólammal kísérve van.
 Fin. (fr.) Fine, a zenemű vége.
 Finalcadenz, záradék a főhangnemben.
 Finale, egy nagyobb zenemű utolsó tétéle.
 Finalhang = Tonica, zárhang.
 Finito, bevégezve.
 Finto, álzáradék.
 fioco, rekedten, gyengén, bágyadtan.

Fiochezza, con, *rekedtséggel.*

Fioritura, Coloratura, *dallamdíszítés.*

Fistel l. Falsetto.

Fistula Panis, (lat.). *pásztorsíp, Pánsíp.*

Fistulálni, *fejhangokkal énekelni.*

Fl. a Flauta szó rövidítése.

Flageolet (fr.) Flagioletta, *madárfuvola; u. n. üveg-
hangok a hegedűn v. cellon, melyeket a húros
hangszereken úgy hoznak létre, hogy bármely
erősen fogott hanghoz, annak negyedik hang-
ját könnyen érintjük, miáltal az elsőnek két
teljes nyolczaddal magasabban zengő hangját
nyerjük.*

Flantino = Piccolo, *kis fuvola.*

Flauto, *fuvola.*

Flebile, *panaszkodva, siránkozva.*

Flessibile, *hajlékony.*

Flöte (ném.), Flauto (ol.), Flûte (fr.), *fuvola.*

Flügel (ném.), Piano-forte, *zongora.*

Flon-flon (fr.), *kintornálás.*

Focoso, *tüzesen, élénken.*

Fonds d'Orgue (fr.), *az orgona főváltozata.*

Fondamento, *alaphang.*

Forte (f) fort (fr.), *erősen, forte possibile, oly erősen,
amint csak lehet (fff).*

Fortepiano, v. Pianoforte, *zongora.*

Fortissimo (ff), *nagyon erősen.*

Forza, erő, Con tutta forza, *minden erővel, forzando,
fokozott erővel, hangsúlyozva.*

Fourchette toniquette (fr.), *hangvilla.*

Fp, *előadási jel, mely egy hangnak különös kieme-
lését jelzi.*

Française, *régi francia táncz $\frac{2}{4}$ ütemben.*

Franzton (ném.), *a kamarai hangolásnál mélyebb
hang.*

Frédon (fr.), *trillafutam.*

Fresco, *frissen, vidáman.*

Fretta, con, *sietséggel.*

Frivolo, *könnyelműen.*

Fuga (lat.), fugue (fr.), *futás, fuga; több szólamú
ellenpontos zenemű, melyben több szólam ugyan-
azon témát más-más hangmagasságban ismétli.
A legelőször hangoztatott témát vezér-(dux)-
nek nevezzük; a második szólam által ismételt
témát társnak (comes) v. feleletnek nevezzük.*

Fugato, *fuga stílusban.*

Fughetta, *kisebb fuga.*

Fundament, *a harmonia alapja.*

Funebre, *szomorú; Marcia funebre, gyászinduló, gyászmenethez illő.*

Fuoco, *con, tűz, tüzzel.*

Furioso, *düh; vad szenvedélylyel.*

Furore, *tulajdonképen düh, örült; — most a fiasco szó ellentéte. Tehát különösen tetszeni, föltünést kelteni.*

Fusa (lat.), *nyolezad hangjegy* =

Fusella (ol.), *hatvanegyed hangjegy* =

G.

Gaillarde —*da, régi vidám táncz* $3/4$ -es ütemben, melyet később a menuette kiszorított.

Gagliardo, *merészen, gyorsan.*

Gajamente, Gaiement, Gajo, *vidáman.*

Galant, Galantement, *tetszetősen.*

Galopp, Galoppade, *gyorspolka táncz* $2/4$ -es ütemben.

Gamba, Gambe, *elavult hangszer, orgona változat.*

Gamma, Gamme, *hanglétra, skála.*

Garbo, *con, kellemmel, csinnal.*

Gauche (fr.), *bal kéz.*

Gavotte, *elavult francia táncz* $4/4$ -es ütemben, most gyakran mint műalak van alkalmazva.

Gedeckt (ném.), *egy orgonaváltozat neve; sípjai légmentesen vannak elzárva, miáltal 8 hanggal mélyebb hangot adnak.*

Generalbass, *összhangzattan, zeneszerzéstán; azon basszus szólam, melyre az összhangok számjegyekkel vannak feltüntetve.*

Generalpause, *szünjel, mely általános szünetet ir elő.*

Generoso, *nemesen, izléssel.*

Genre (fr.), *faj, nem.*

Gentile, *kellemmel, kedvesen.*

Genus (lat.), *hangszínezet, hangnem.*

Ghiribizzo, *l. Capriccio.*

Giga, Gigue (fr.), *elavult táncz* $6/8$ -os ütemben, használaton kívüli elavult húros hangszer.

Giocosamente, Giocososo, *tréfásan, édelegve.*

Giojante, Giojosamente, Giojoso, Giovialo, *vidáman, megelégedetten.*

Giusto, *hozzá illő, mérsékelten.*

Gli (ol.), *a többesszám névelője.*

Glissando, Glissato, Glissicando, Glissicato, *könnyedén átesúzva, simán.*

Glottis (gör.), *hangadó nyílás, hangszer fej.*

- Gola, *torok vagy inyhángok. Hibás hangképzés az énekesek közt.*
- Gracieux (fr.), *kellemmel, kecsesen.*
- Gracile, *gyöngéden, vékonyan.*
- Gradation (fr.) Gradazione, *fokozás; a hangot fokozatosan erősíteni v. gyengíteni.*
- Gradevole, Gradevolmente, *bújosan, kellemesen, tetszetősen.*
- Grand, Grande (fr.), *nagy.*
- Grandezza, con., *fenséggel.*
- Grandioso, *nagyszerűen, pompásan.*
- Grand jeu (fr.), *teljes játék; a harmoniumnak azon változata, mely a hangszer teljes játékát kinyitja vagy elzárja.*
- Grave, Gravemente, gravezza, *komolyan, nehezen. Tempo jelzésre való műszó.*
- Gravità, con., *méltósággal, komolysággal.*
- Grazia, con., Grazioso, *kellemmel.*
- Gregoriat ének, *Nagy Gergely pápa által († 604) általánosan elrendelt róm. kath. egyházi éneklés.*
- Gruppetto, *kettős előke, parányzó.*
- Guarache, *eredeti nápolyi táncz.*
- Guerriero, *harcziasan.*
- Guet (fr.), *őr; őrszemle alkalmával trombitákra irt zenedarab.*
- Guida, Guide (fr.), *vezető, útmutató.*
- Guide main (fr.), *l. Chioplast.*
- Guitarra (fr.), *gitár, pengettyű.*
- Gusto, *ízlés.*
- Gutturalhang, *kellemetlen hangzású gége- v. torokhang az énekben.*

H.

- Halbcadenz (ném.), *fél, tökeletlen záradék, kitérés.*
- Halbmond (ném.), *félhold alakú katona-zenekari hangszer.*
- Harfe (ném.), Arpa, Harpe (fr.), *hárfa; a legrégebb hangszerek egyike. A közönséges hárfa csak a kemény hangnem 7 hangját adja. 1720-ban Hochbrucker, Donauwörth-ben a pedál hárfát találta fel, melyen a chromatikus hangokat is lehet játszani. Hangterjedelme a nagy C-től a kétszer átvont C-ig terjed.*
- Harmonica, üvegharmonica, *3—4 nyolczadra terjedő ismeretes zenehangszer.*
- Harmonia, *egybehangzás. A hangtan törvénye alapján több hangnak összeköttetése.*

- Harmoniatan, Harmonik (ném.), Harmonique (fr.),
összhangzattan.
- Harmonie musik (ném.), csak fuvó hangszerekből
álló zene — zenekar.
- Harmonium, kisebb, nagyobb orgonaszerű hangszer,
melyen a szél ércnyelveket rezgésbe hoz s azok
megszólalnak.
- Harpe (fr.), hárfa.
- Hausse (fr.), Frosch (ném.), a vonó azon alsó része,
melybe a lószórt beillesztik; fogantyú, béka.
- Hautbois (fr.), oboa, tábori síp.
- Haut-dessus, magas női hang, szoprán.
- Haute-taille, magas férfihang, tenor.
- Helikon, a katona zenekar legnagyobb pléhhangszere,
melyet vállravetve fújnak.
- Hemitonium, félhang-köz.
- Heptachord (gör.), hét húros lant a régi görögöknél.
- Heptachordon, a nagy heted hangköz.
- Heroisch (ném.), hősiés.
- Hexachord (gör.), hat húros lant a régi görögöknél.
azon 6 hangból álló hanglétra, melyből Arezzo
Guido az ő hangrendszerét állította össze.
- Hexachordon, a nagy hatod hangköz.
- Hoboe, l. Oboa.
- Homophon, hasonló hangzású; egy főhangból álló
zene, melynek kísérése egyszerű összhangokkal
történik. A Polyphonia ellentéte, amikor
minden szólam önállóan fellép.
- Hora (lat.), óra, ének — imaóra; Horákat énekelni.
- Horn (ném.), Corno, Cor (fr.), Waldhorn (ném.),
Naturhorn (ném. billentyű nélkül.) Pleh fuvó
hangszer, melynek hangjait a kemény C-skálá-
ban írják; vadászkürt 3 billentyűvel, melyek
segítségével a levegő zárt cső-útja meghosszabbít-
ható, midáltal a hang maga is mélyebben szól. A
3 billentyű által a chromatikus skálának
minden hangját fújhatják.
- Hornbugle (ang.), vadászkürt, billentyűs kürt.
- Hornpipe (ang.), kürtsíp, az angol népnek egyszerű,
sajátságos fuvó hangszere; matróztáncz.
- Hymnus (lat.), dicsének, himnusz. Hymnus Ambro-
sianus: Tedeum laudamus, ambroziai dicsének.
- Hyper, fön, fölső.
- Hypo, alul, alsó; Hypo diapason: alsó nyolczad,
Hypodiapente: alsó ötöd hangköz, Hypoditones:
alsó harmad hangköz.

I., J.

- Jaleo de Xeres, spanyol nemzeti táncz.
 Janicsárzene, úgynevezett török katonazene.
 Idyll, a szabad természetet festő zenemű.
 Jel, ○ hegedűn az üres húr játszást jelenti.
 □ v. △ hegedűn a vonó felfelé való húzása.
 ▢ hegedűn a vonó lefelé való húzása.
 ■■■■■ hangjegyen, szaggatott előadás.
 közönséges rövid előadás.
 (portamente) szorosán kötni.
 ~~~~~ (Arpeggio), a hangokat nem egyszerre, hanem mint a törtösszhangot játszani.
 ~~~~~ vagy ..... valamely jel hosszabbítása, pld. 8va ....
 — legato, a hangokat egymáshoz köve.
 ☾ fermate vagy nyugrójel.
 ■: :■: :||: ismétlő jelek.
 < cresc., növekedő erővel.
 > decresc., fogyó erővel.
 ∨ sforzando, kiemelőjel, hangsúly.
 < fortepiano, előbb erősen, azután gyengén.
 > pianoforte, előbb gyengén, azután erősen.
 tr~~~~, trilla.
 — — nyugróvonal.
 ~~~~~ (Pralltriller ném.) csonka trilla.
 ~~~~~ (mordent), kettős előke.
 ∞ ~~~~~, (Doppelschlag ném.) kettős előke.
 < > növekedve és fogyva.
 P. Pedal, Ped., a lábtóval.
 ⊕ ✱, a lábtó eleresztése.
 Jeremiade, panaszdal, Lamentatio.
 Il, a, az.
 Imbroglío, zavarodás, zavar.
 Imitation, utánzás; más magasabb v. mélyebb hangokkal.
 Impressio, parancsolva, hatályosan.
 Impeto, — tuosamente, — tuoso, hevesen, szenvedélyesen.
 Imponente, elhatározva, elhatározott előadással.
 Impressario, vállalkozó, egy társaság vezetője.
 Impromptu (fr.), Improvisation (fr.), Improvisazione (ol.), rögtönzött zenemű, rövid, odavetett zenemű.
 Improperia, nagy-pénteki, a kereszt dicsőítésére szóló énekek.
 Improvisare, Improviser (fr.), rögtönözni.

- Indeciso, bizonytalan kifejezéssel.
 Infernale, Inferno, pokoliasan, zajosan.
 Inganno, álzáradék, csalzáradék.
 Innocente, — temente, ártatlanul, mesterkéletlenül.
 Inquieto, nyugtalanul.
 Insensibile, — mente, észrevezhetlenül.
 Instruments à cordes (fr.), húros hangszerek.
 Instruments à vent (fr.), fúvó hangszerek.
 Intendant (fr.), — te, fővigyázó, előljáró.
 Interludium (lat.), Interméde (fr.), Intermedio, Intermezzo (ol.), közjáték, játékköz, közbetétel.
 Interruption (fr.), Interruzione (ol.), félbeszakítás.
 Intervallum (lat.), Intervalle (fr.), Intervallo (ol.), hangtávolság a hangok lépcsőinek száma szerint.
 Intonation (fr.), Intonazione (ol.), megszólamlás, a hangok megszólaltatása. *Hamis Intonatio az egyes hangokat fölebb vagy mélyebben énekelni v. játszani.*
 Intrada. (Entrada), Introduction, Introduzione, bevezetés, megnyitás.
 Invention (fr.), Invenzione (ol.), találmány, lelemény, ötlet.
 Inversio (lat.), Inversione (ol.), a hangmenet megfordítása.
 Invocatio (lat.), Invocazione, felhívás, felszólítás.
 Jocosus (lat.), tréfásan, vígan.
 Jodler (ném.), tiroli népénekés.
 Jongleurs (fr.), a lovagkorban vándor énekesek, lantosok, troubadourok.
 Ira, con, haraggal.
 Ironia, Ironicamente, Ironico, gúny.
 Irresoluto, határozatlan előadás.
 Istesso, ugyan ez, az; L'istesso tempo, ugyanazon időmértékben, u. a. gyorsaságban.
 Jubiloso, örömjajós.

K.

- Az esetleg K alatt nem található szavakat keressük a C betű alatt.*
 Kakophonie (ném.), széthangzás, kellemetlen hang.
 Kamara zene, leginkább vonós hangszerekre, esetleg zongora és még 1, 2, 3-húros hangszerre irt zeneművek.
 Kamara-hang, a nagy zenekari hangszerek rendesen az o bo a — A hangja szerint vannak hangolva s ezen hang magasság a k. h.
 Kanon, l. Canon, szigorú dallam utánzás.

Kanonika, a hangtannak azon része, mely a hangok viszonyát egymáshoz számokkal meghatározza.

Kapelle (ném.), egyházi vagy udvari zenekar.

Kapellmeister (ném.), karmester, karnagy.

Kicks (ném.), a hang átbillenése, különösen az oboa és clarinét fujása alatt.

Kirchenmusik, Musica sacra, egyházi zene, ilyenek a motette, a Cantate, az Oratorium. a mise, az Offertorium, Tedeum, Salve Regina, Requiem, Zsoltár stb.

Kirchentöne (ném.), azon hangnemek, melyeknek hangjai a római egyházi énekeknek alapul szolgálnak.

Klappe (ném.), billentyű.

Komma, Coma, zeneszakasz.

Kopfstimme, l. Falsetto, — fejhang.

Kopfstück (ném.), fuvóka, a fuvóhangszerek felső része, melyet a szájhoz illesztnek.

Koppel (ném.) Copula, (összeköttetés) orgonaváltozat, melylyel a nagyobb orgonák két billentyűzetét úgy köthetjük össze, hogy a kettő között valamelyikkel mind a két billentyűzet sípjait szólásra hozhatjuk, míg a másiknak játéka csak saját sípjait engedi szólásra.

Krakowiak, Krakovienne, lengyel táncz.

Krebscanon, Krebsmenuette, oly tréfás zenemű, melyet előről végig és ellenkező állásban a végéről a kezdetig éneklenek, vagy 2 hangszeren játszanak.

Krustikai hangszerek, ütő hangszerek.

L.

La, á-hang, olasz nyelvben nőnemű névelő.

La prima volta, először, — seconda volta, másodszor.

Labialhangok, orgonaváltozat, melynek sípjai belsejében szűkített nyílás van.

Labium (iat.), ajak, száj.

Laeva (lat.), a bal-kéz.

Lagrimando, Lagrimoso, Lamentoso, Lamentabile, siralmasan, panaszosan.

Lamentation (fr.), Lamento, Lamentatione (ol.), panasz, panaszdal.

Lampons (fr.), bordalok.

Ländler (ném.), ausztriai nemzeti táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.

Languendo, languido, érzelegré.

Languettes (fr.), az orgonasípok nyelve.

Largamente, szélesen.

Larghetto, *méret, Largo és Lento között.*

Largo, *szélesen, elnyújtva; Largo assai v. di molto, igen lassan; Largo ma non troppo, nem túlságosan nyújtva.*

Larigot (fr.), *kis pásztor fuvola.*

Laute. Liuto. Luth (fr.), *elavult gitár-féle hangszer 24 húrral.*

Leçons (fr.), *gyakozló darabok.*

Legabile, legato, *kötve; a hangok egybeköttetése, símán összevonva.*

Legatura, *kötőív* —

Légèrement (fr.), Leggiero, *könnyedén, minden kényszer nélkül.*

Leggerezza, Leggierezza, *cen, könnyűséggel.*

Legno, *a vonó fája.*

Lenezza, con, *kényelemmel.*

Leno, *erőtlenül, bágyadtan.*

Lentando, *vontatva.*

Lento, *lassan, vontatottan.*

Lento assai, v. di molto, *igen lassan.*

Lesso, lesto, *könnyedén, vigan.*

Liaison (fr.), *kötőív.*

Liberamente, *szabadon, kötetlenül.*

Libretto, *a dalmű szövegekönyve, cselekvése.*

Lié, ligato, *a hangokat jól összefűzni.*

Ligatura, *kötés; régi egyházi énekekben több hang egy szótagra való alkalmazása.*

Linea (lat.), *hangjegyírásra való vonal.*

Lira, Lyra, *lant.*

Liscio, *egyszerű, minden czifraság nélkül.*

L'istesso tempo, *ugyanazon időméretben.*

Litania (lat.), *könyörgő ének.*

Liturgia (lat.), *előírt egyházi imák és énekek sorrendje.*

Liuto, *lant.*

Loco, luogo, *a leirott helyen.*

Longa, *hangjegy, négy egésznek időértéke együtt.*

Loure, *elavult francia táncz lassú méretben.*

Ludi spirituales, *egyházi zenejátékok a középkorban.*

Lugubre, *siralmasan, szomorúan, bánatosan, sötétén.*

Luogo l. Loco.

Lusingando, — te, — *hevola, hizelegve, enyelegve.*

Luth (fr.), *lant.*

Luttusso, — *samente, fájdalmasan, szomorúan.*

Lyrisch (ném.), *lantos.*

M.

Ma, *de.*

Madrigal, *pásztor költemény, többszólamu világidal.*

- Maestoso, *fönségesen, magasztosan.*
 Maestra, *mesternő, művésznő.*
 Maestrevolo, *mesterségesen.*
 Maestri scolari, *zenetanító v. tanár, kik a zeneiskolákban a hangszer játszást tanítják.*
 Maestro, *mester, művész.*
 Maestro di capella, *karmester, zenemester.*
 Maggiolata, *máiusi dal, tavaszi dal.*
 Maggiore, *(nagyobb) kemény, dur hangnem.*
 Magnificat anima mea, *dicsének szüz Máriához.*
 (Luk. I. 46—55.)
 Main (fr.), *kéz. Main gauche, bal kéz. Main droit, jobb kéz.*
 Majeur (fr.) *dur, kemény hangnem.*
 Majosis, *a lengyel zsidóknak egy vidám táncza.*
 Maître (fr.), *mester.*
 Maître de chapelle (fr.), *karnagy, zeneigazgató.*
 Maître de musique (fr.), *zenetanár, igazgató.*
 Malinconia, *búskomorság.*
 Mancando, *fogyva, eltűnedezve.*
 Manche (fr.), *a hegedű, gitár v. húros hangszer nyaka.*
 Mandola, Mandora, Mandolina, *olasz és spanyol húros hangszer.*
 Manica, *ujjrend, ujjrakás a zongora v. húros hangszeres játékokban.*
 Manier (ném.), *modor; a különféle hangdíszítések.*
 Manièr d'attaque (fr.), *a billentyű megütés modora.*
 Mano, *a kéz. M. destra, jobb kéz; M. sinistra, bal kéz.*
 Manual, *orgona kézi-billentyűzet, a Pedal ellentéte, mely lábbillentyűzetet jelent.*
 Manualiter (lat.), *orgona művek, melyek pedal nélkül adandók elő.*
 Manubrium (lat.), *az orgona változatokon levő fogantyú, a változat feje.*
 Manuductor (lat.), *kézzel vezető; a kézzel ütemező karvezető.*
 Marcato, marc. *kiemelve, nyomatékkal hangsúlyozva.*
 Marche (fr.) Marcia, *induló, zenemű.*
 Marche redoublée, *gyors menetelésre való zenemű.*
 Marche triomphale, *diadal induló.*
 Marcia, *induló.*
 Marciale, *indulószerű, harcias.*
 Markirt (ném.), *kiemelve.*
 Marseillaise, *francia nemzeti dal.*
 Martellato, Martellando, *kalapácsolva, szaggatva hegedűn egy staccato-féle.*
 Marziale, *harciasan.*

- Massima, Maxima, *leghosszabb időt jelentő hangjegy.*
 Masurek, Mazurka, *lengyel nemzeti táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.*
 Matelotte, *francia matróz-táncz.*
 Matinata, *reggeli dal.*
 Matinée musicale (fr.), *reggeli zeneelőadás, mulatság.*
 Maxima (lat), *nyolcz egész hangjegy idejét érő leghosszabb hangjegy.*
 Medesimo moto, *az előbbi időmértben.*
 Mediante, *az alaphang és ötöd közt fekvő harmad hangköz, (terz) alsó és felső M.*
 Melànge (fr.), *egyveleg.*
 Melisma, *énekdíszítés, cifrázás.*
 Melismatischer Gesang (ném.), *éneklési mód, a mikor egy szótagra több hangot énekelünk.*
 Melodie, Melodia, *dallam.*
 Melodika, Melodestik, *dallamtan.*
 Melodico, Melodioso, Melidiosamente, *dallamosan.*
 Melodrama, *ballada v. dráma szavalat zenekísérettel.*
 Melograph, *hangjegy író gép. (Legjobb Schmeil-től 1870. év körül.)*
 Melomani, *zene iránti szenvedély.*
 Melopée, *énekbeszéd.*
 Melophare, *olyan lámpa, melybe olajba mártott hangjegylapokat tesznek, hogy a hangjegyeket sötétben is olvashatjuk.*
 Meloplast, *Galni P. által szerkesztett táblázat a hangmagasság biztos eltalálására.*
 Melopoeia (gr.), *azon tan, mely a dallamhangjainak összetételét tárgyalja.*
 Melos (gör.), *az ének; lyrai költemény.*
 Meno, *kevésbé.*
 Mensur, *időmérték; hangszer építésre való mérték; húros hangszereken a markolat beosztása.*
 Mensural-Gesang (ném.), *cifrázott v. díszített éneklés.*
 Mensural-hangjegyek, *a mai hangjegy rendszerünk.*
 Menuette (fr.), — to, $\frac{3}{4}$ -ütemes *francia táncz; Haydn legelőször vette fel mint symphoniai részt; belőle a Scherzo alak származik.*
 Messa voce, Messa di voce, Mise de voix (fr.), *az egyes hangok növekedő és fogyó erejű éneklése.*
- ≡ ≡
- Messa (lat.), Messe, *zene a katolikusok nagy miséje alatt; a zenés mise áll Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus és Agnus Dei nevű részekből.*
 Mesto, *szomorúan, búsan.*

- Mesure à deux temps, a $\frac{2}{4}$ -es ütem.
 Measure à trois temps, a $\frac{3}{4}$ -es ütem.
 Methode, a tanítás módja, rendszere.
 Metrika, verstan, hangsúlytan.
 Metrometer, Metronom, ütemmérő.
 Metrum (gör. és lat.), versmérték, versláb, időmérték.
 Mez, Mezza, Mezzo, fél. Mezza voce (m. v.) fél erősen. Mezzo forte (m.) félerősen. Mezzo Soprano, énekes nő fél magas női hanganyag-gal. Mezzo staccato, félig szaggatva. Mezzo tenore. férfi énekes, tenor és bariton között.
 Minaccioso, fenyegetőleg.
 Mineur (fr.), Minore, lágy (moll.)
 Minima (lat.), legkisebb értékű hangjegy.
 Minnetto l. Menuett, méltóságteljes táncz.
 Miscella, egy orgona változat.
 Mise de voix (fr.), l. Messa voce.
 Missa (lat.), mise. M. pro defunctis, gyászmise. M. solemnis, ünnepies mise.
 Missale, azon misekönyv, mely a kath. isteni tiszteletre való imádságokat, hymnusokat tartalmazza.
 Misteriosamente, Misterioso, titokszerűen.
 Misura, ütem.
 Mixturen (ném.), oly orgonaváltozatok, melyek minden hanghoz tartozó nyolczad-, ötöd- és harmad hangközök sípjait is megnyitják.
 Mobile, mozogható, mozgékony.
 Moderatamente, Moderato, mérsékelten (röv. Mod^{to}.)
 Moderno, új, divatosan.
 Modifiiazione, a hangoknak különféle árnyalata.
 Modulation, az összhangok különféle változása valamely zenei tételben.
 Modus (lat.), hangnem. M. major, kemény, M. minor, lágy hangnem.
 Moll, Mineur (fr.), lágy hangnem, melyben az alaphangtól kis harmad hangköz van.
 Molla, a fuvola billentyűi.
 Molto, di molto, igen nagyon.
 Momentulum (lat.), a 16-od szünjel.
 Momentum (lat.), a 8-ad szünjel.
 Monochord, egy húros, a hangközök megmérésére szolgáló mérő eszköz.
 Monodie, egy szólamu ének.
 Monodrama, szindarab, melyben csak egy személy cselekszik. (Gluck: Ariadne Naxoson.)
 Monotonie, egyhanguság, egyformaság.

- Morceau (fr.), *darab*; Morceau de Salon, *Salon darab*; rendszerint oly darab, melyben sok a czifrázat.
- Mordent — te, *csonka trilla, parányzó*. (fr. Pinçé.)
- Morendo, Moriente, *elhalóan*.
- Moresca, morisca, *régi spanyol táncz $\frac{6}{8}$ -as ütemben*.
- Mormorando, -revole, -roso, *csörgedezve, mormogva*.
- Mosso, *élénkebben*.
- Mostra, *hangjegymutató*. (l. Custos.)
- Motette, motetto, *többszólamú egyházi ének, bibliai szövegre*.
- Motiv, *vázlat, valamely zenemű alappondolata*.
- Moto, *mozgás*. Moto precedente, *előbbi ütem mozgásban*. Moto primo, *első ütem méretben*.
- Motus (lat), *mozgás*. M. contrarius, *ellenmozgás*. M. obliquus, *oldalmozgás*. M. rectus, *egyenes mozgás*.
- Mouvement (fr.), *mozgás és ütem*.
- Musette, *dudás*; *kis darab $\frac{6}{8}$ -os ütemben, melynek baszszusa csak alaphang és ötödből áll*.
- Musica, *zeneművészet*.
- Musurgos (gör.), *zeneszerző, zeneíró, zeneművész*.
- Mutation, Mutazione, *hangváltozás*; *a fiúhang átmenete magas vagy mély férfihangra, mikor a férfikorba lépnek*.
- Múza, *a művészet istennője*.
- Mystères, Mysterien, *egyházi szellemű színművek a középkorban*.

N.

- Naiv, Naïf (fr.), *természetes, gyermekded, fesztelen*.
- Nänie, *panasz v. gyászének*.
- Narrante, *elbeszélve, regélve*.
- Natural (ang.), *a feloldójel*.
- Naturale — mente, *természetesen, mesterkéletlen, azaz nem módosított*.
- Negligente, — gemente, *könnyedén, átfutva*.
- Nel, nella, nello, -ban, -ben, -nak, -nek, -ra, re. Nel Tempo, *ütem-méretben*.
- Netto, *tisztán, szorosan*.
- Neuma (többszben Neumák) (gör.), *a mostani hangírás előtt használatban volt szabálytalan hangjegyírás*.
- Neuvième (fr.), *kilenczedhangköz*.
- Nexus (lat), *összeköttetés, hangkötés*. Nexus anacampton, *lefelé mutató*; Nexus rectus, *fölfelé mutató*; Nexus circumtans, *föl- és lefelé mutató*.

- Nihil (lat.), *semmi*.
 Nobile, *nemesen, nemes előadással*.
 Nocturne (fr.) Notturmo, *éji zene*.
 Noël's (fr.), *karácsonyi énekek*.
 Noire (fr.), *negyed hangjegy*.
 No, Non, *nem*, Non molto, Non tanto, Non troppo,
nem nagyon.
 Nona, None, *a kilencededik hang az alaphangtól*.
 Nota, *hangjegy*, N. objecta, *elvetett hangjegy*, Nota
 buono, *hangsúlyos hj*. N. cambiata, *változó hj*.
 N. caratteristica, *vezérhang*, N. contra notam,
hangjegy-hangjegy ellen, N. di piace, *diszító*
hj. N. sostenuto, *kitartott hangjegy*.
 Note sensible (fr.), *érzékeny hang, a nagy heted*.
 Notturmo. l. Nocturne.
 Novemole, *kilencz hangjegygyel leírt hangcsoport*.
 Nuance (fr.), *a zenei előadás árnyalata*.
 Numerus (lat.), *szám, a rhythmus*.
 Nuovo, *uj*; Di nuovo, *ujra*.

O.

- O, *ossia, vagy*.
 Obligat, Obligé (fr.), *főszólam a zenekarban; nélkü-
 lözhetetlen szólam*.
 Oboe, Hoboe, Hautbois, *(szó szerint: magas fa,) Oboa*.
Hangterjedelme a kis h-tól a háromszor átvont
f-ig terjed.
 Oboista, *az oboa játszó zenész*.
 Ocarina, *(szó szerint ludtozás) 10 hanglyukkal bíró*
agyagból égetett, tojásalakú, újabb fuvóhang-
szer.
 Occhiali, *gyakran ismétlő basszus hangok*.
 Octave, Ottava, *nyolcz hanglépcsőből álló hangköz*.
 Octett, Ottetto, *nyolcz hangszerre irt zenemű, rendszeren*
Sonata alakban.
 Octochord, *nyolcz húrral bíró hangszer*.
 Ode, Oda, *lendületes dal; hymnus*.
 Odeon (gör.) Odeum (lat.) *kőralaku, oszlopos nagy*
épületek, melyekben a régi népek zenészeti és
poetikai nyilvános versenyünnepeit tartották.
 Oeuvre (fr.), Opus, *mű*. Oeuvre posthume, *halál után*
mégjelent művek.
 Offertorium, Offertoire (fr.), *áldozat; följajánlás, rész*
a szent misében.
 Officium (lat.) *kötelesség, hivatal, mise*.
 Oficleida, Ophicleide, *mély bűgósíp. Hangszínezete a*
puzonéhoz hasonlít.

- Olen (ném.). Olák (magy.). *alap elnevezése a triolák, sextolák stb.-nak.*
- Olophymos (gör.), *gyászdal.*
- Ondeggiamente — to, *con, rezgéssel, rezegve.*
- Ondulé (fr.), *reszketve.*
- Onduliren (ném.), *hanggal rezegni, reszketni.*
- Ongarese, Ongherese, *magyarul.*
- Oper, Opera, *mű, dalmű, daljáték. Énekelőadás zenekar kísérettel.*
- Opera buffa, *tréfás v. víg dalmű.*
- Operette, *kisebbszerű dalmű. Párbeszédés dalművecske.*
- Opficleide, Basso d'harmonie, *kettős v. mély fagott, mély bigósíp.*
- Opus (lat.), *mű.*
- Opusculum, *művecske.*
- Oratorium, *egyházias tartalmú magán énekekből, karokból álló zenemű, zenekar kísérettel. Cselekvés nélküli dalmű v. opera. A legrégebb oratoriumot Emilio de Cavaliere 1600. körül írta, és „l'anim e corpo“ cím alatt Rómában előadásra került.*
- Orchester (ném.), Orchestra (ol.), *zenekar; a zenekar működési helye.*
- Orchestik (gör.), *a magasabb táncművészet.*
- Organetto, *kis orgona.*
- Organe, Organum (lat.), Orgue (fr.), *orgona. A legnagyobb és legtöbb hanggal bíró hangszer. A „hangszerek királynője.“ — A történelem legelőször említi az orgonát 756. Kr. ut., melyet Konstantin Kopronymos, Pipin királynak ajándékozott.*
- Orgona-pont Cadenza, Point d'orgue (fr.), *a zenének melodikus és harmonikus tovább fűzése egy kitartott hang zengése mellett.*
- Orgue (fr.), *orgona.*
- Orificium (lat.), *az orgonasípok szája és végnylása.*
- Original, *eredeti, önálló.*
- Originell (ném.), *különös, szokástól eltérő.*
- Ornamento, Ornément (fr.), *díszítmény.*
- Orpheus, *híres görög lantos.*
- Orthisch, *magas.*
- Orthoëpik, *a helyes, szabályszerű kiejtésről szóló tan.*
- Orthotomie, *helyes, szabályszerű hangsúlyozás.*
- Oscillation, *hangrezgés, rezdülés.*
- Osservanza, *con, figyelemmel.*
- Ossia, *vagy-vagy.*
- Ostinata, — to, Obstiné (fr.), *folyrást tartó.*

- Ottava, Octave, O. alta, *egy nyolczaddal magasabban,*
 O. bassa, *egy nyolczaddal mélyebben.*
 Ottemole, Ottomole, *nyolcz hangjegyből álló csoport.*
 Ottetto, Octett, *nyolcz hangszerre írt zenemű.*
 Overture, Ouverture (fr.), *a dalmű megkezdését*
megelőző zenemű, nyitány, megnyitózene.

P.

- P., a „Piano“ szó rövidítése.
 Palmula (lat.), *a billentyű.*
 Pandora, Pandurina, *kis lengyel lant, mandoline.*
 Pantalón, *elavult zongora, melyek kezdetben tompító*
nélkül készültek.
 Parányzó = Pralltriller (ném.) = Mordent (ol.)
 Pantomine (gör.), Ballet, *némajáték.*
 Parallelhangnem, *egyenlő előjegyzéssel bíró hangnem.*
C-dur, a-moll.
 Paraphonie (gör.) *széthangzás, hibás hang.*
 Paraphrase, *át- v. körülírás.*
 Parlando, Parlante, *elbeszélve, szavalva.*
 Parodia, *egy komoly mű komikus, gúnyos utánzása.*
 Paroles (fr.) *szók, szöveg.*
 Parte, *rész, szerep, főszólam; Parte prima, az első*
szólam; Colla parte, a főszólammal. A többi
szólam ütemre nézve a főszólamhoz simulnak.
 Parterre (fr.), *földszinti helyek a színházakban.*
 Partie, Partita, *egyes szólam v. szerep.*
 Partiments, *oly basszus szólam, melynek összhangjait*
számokkal kírják.
 Partition (fr.), Partitura, *vezérkönyv, melyben a több-*
szólamu művek minden egyes szólamát külön
sorban egymás alatt könnyebb áttekintés végett
leírják.
 Pas (fr.), *lépés, táncmozgás. Pas de deux, két személy*
számára való táncz.
 Pas redouble (fr.), *gyors induló.*
 Passage (fr.), Passagio, *hangmenet, futam, futó*
alakzat.
 Passe pied (fr.), $\frac{3}{4}$ -es vagy $\frac{6}{8}$ -os *ütemű régi francia*
táncz.
 Passionato, Passioné (fr.), *szenvedélyesen.*
 Passione, con, *szenvedélylyel.*
 Passio-zene, Oratorium, *melynek szövege Krisztus*
kínszenvedéséről szól.
 Passo-mezzo, *olasz táncz.*
 Pastorale, *pásztor-módon, falusiasan; pásztordal,*
pásztorjáték.

- Pastorella, *pásztorzene*.
 Pastourelle, *a francia négyes 5. része*.
 Pateticamente, Patetico, Patetique (fr.), *magasztosan, ünnepélyesen, pathossal*.
 Patte à régler (fr.), *vonalhuzó*.
 Pauken (ném.), Timpani, *üstdob*.
 Pausa, —se (ném.), *szünjel*.
 Pavillon (fr.), *a fúvó hangszerek tölcésére*.
 Pedal *röv.* Ped. *lábtó, tompító a zongorán, a hárfán és az orgonán*.
 Per, —ért, —át, —ra, Per il flauto solo, *magánosan fuvolára*.
 Perdenda, Perdendosi, *elfogyva, mindig gyöngébben*.
 Perfetto, *tökéletesen*.
 Perioda, —de (ném.), *egy zeneműnek több tagból álló tétele*.
 Periodologie, *zenetételek képzéséről szóló tan*.
 Pesante, *nehézkesen, nyomatékosan*.
 Petit (fr.), *kis, kicsiny*.
 Pezza, Pièce, *zenedarab*.
 Phantasie, *ábránd*.
 Philharmoniai (gör.), *zenekedvelő*.
 Philomusor, *a zenekedvelő ember*.
 Phone (gör.), *hang, hangzó*.
 Phonik, Phonetik, *hangtan*.
 Phrase, *kapcsolat nélkül való zenei gondolat*.
 Physharmonica, 1826. évben Häckel által Bécsben feltalált, később Buschmann által Hamburgban javított billentyűs hangszer, melynek hangjai orgonaszerűek.
 Piacere, Piacimento, *tetszés*.
 Piacevole, Piacevolmente, *kellemesen, tetszetősen*.
 Piangendo, *sírva, panaszkodva*.
 Pianino, *kis, fölfelé álló zongora*.
 Pianissimo (pp.) *tehetőleg halkan*. Pianissimo quanto possibile, *oly halkan, amint csak lehet*.
 Piano (p.), *halkan; a zongora rövid elnevezése*.
 Pianoforte, *zongora*.
 Piatti, *zenekari tányérok*. L. Cinellen.
 Piccolo, *kis, kicsiny*.
 Pièce (fr.), *mű, zenedarab*.
 Pieno, *teljes erővel; Pieno organo, az orgona összes váltazataival*.
 Pietoso, *kegyelettel, áhítattal, szánalommal, részvétellel*.
 Piffaro, *svájci sip*.
 Pifferaro, *dudás Olaszországban*.

- Pilotiden (ném.), Abstracten (ném.), *azon keskeny, vékony farudacsok, melyekkel a billentyűket a szélszokrénnyel az orgonákban összekötik.*
- Pincè (fr.), *szaggatva; csonka trilla, csipkedve. (Húros hangszeren.)*
- Piquer (fr.), *több hangot hegedűn egy vonóhuzással szaggatva játszani.*
- Pittorico, *festve; jellemet, színezetet hozni valamely műbe.*
- Più, *több; olaszban a közép fokot fejezi ki; più forte, erősebben; più mosso, élénkebben; più stretto, sebesebben.*
- Pizzicato, *vonó nélkül pengetve.*
- Placido, *csendesesen, nyugodtan, nyájasan.*
- Plagiat, —um, *utánozás.*
- Plain-chant (fr.), *choraléneklés.*
- Peinte (fr.), *panaszdal.*
- Plaisant (fr.), *vígán; Plaisanterie zenei tréfa.*
- Plaquer (fr.), *megütni, ráütni.*
- Pochettino, Pochetto, *valami kevés.*
- Poco, *egy kevés. Poco allegro, kissé gyorsan. Poco a poco, mindinkább. Poco meno, kevesebb. Poco più, valamivel több.*
- Poi, *azután. Poi segue, azután következik.*
- Point (fr.), *pont. Point alongé, hangjegy fölötti vonás. Point d'orgue, Point du repos, orgonapont, nyugopont.*
- Polacca, Polonaise (fr.), *lengyel nemzeti táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.*
- Polka, *cseh táncz $\frac{2}{4}$ -es ütemben. Feltalálója 1835-ben egy Slezak nevű falusi leány, Elbeteinitz-ban, Csehországban volt. Neruda József († ápr. hó 1876-ban) véletlenül jelen volt, mikor a falusi lány tánczolt és énekelt s a leány által énekelt dallamot fel is jegyezte. Cellarius nevű tánczmester 1840-ben az Odeon színházban Párisban tánczoltatta a polkát először nyilvánosan. Az első nyomtatott polkát Hilmar Ferencz kopidlnoi tanító adta ki. — Polca française, gyors polka. — Elnevezése a „pulka“ cseh szóból származik, mely annyit jelent, mint „fél“. — A polka egész lépései között elő forduló féllépések miatt.*
- Polka Mazurka, *Mazurka polka tánczalakkokkal.*
- Polka tremblante (fr.), *rezgő polka; több ugró lépéssel tánczolja, mint a közönséges polkát.*
- Polka de Concert, — P. de Salon, *polka alakban bővebben kidolgozott zeneművek.*

- Polonaise, l. Polacca.
 Poly (gör.), sok.
 Polyhymnia, a lyrikus éneklés vagy a zeneművészet műzsája. A lant feltalálónője.
 Polyphonie, többszólamú zeneművek, melyekben minden egyes szólam mint önálló dallam szerepel. A Homophon ellentéte.
 Pomposamente, Pomposo, ünnepélyesen, pompásan, díszesen.
 Ponderoso, súlyosan.
 Ponticello, (hidacska.) A húros hangszerek nyerge.
 Portament, Portamento di voce, tartott vagy egy-
 másba folyó hangvitel, hanghordozás.
 Portativ, hordozható kis orgona.
 Portato, hordozva, kötve.
 Portès—selle, Bouteselle, trombitákra írt rövid zene-
 darab díszmenetre.
 Posaune, Trombone, Tube, púzon, vonogató gyász-
 trombita.
 Position l. Applicatur, fekvés, állás.
 Positiv, kisebb orgona.
 Possibile, lehetőleg.
 Postludium (lat.), utójáték (orgonán).
 Potpourri (fr.), egyveleg.
 Pousséz (fr.), hegedűn a vonó fölfelé húzása.
 Preambulum (lat.), előjáték orgonán.
 Praefation (lat.), a sz. misében Sanctus előtti ünne-
 pélyes papi ének.
 Praefectus (lat.) előjáró, intéző.
 Praeludium (lat.), előjáték.
 Praeparation, előkészítés.
 Praestanten (ném.), az orgonának nagy, előálló
 czinsípjai.
 Pralltriller (ném.), rövid trilla, parányzó. L. Mordent.
 Precipitanto -tato, toso, -tamente, sietve, hévvel.
 Precisione, con, pontossággal, szabatosággal.
 Preghiera, Prière (fr.), ima.
 Prelude (fr.), Preludio, előjáték.
 Premier-dessus (fr.), az első női fenhang, Sopran.
 Pressante, siettetve, sürgetve.
 Prestissimo, lehető legsebesebben.
 Presto, gyorsan, sebesen.
 Prière, ima.
 Prima, mo, az első, először; Prima vista, első
 látásra; Parte prima, az első szólam; Tempo
 di primo, a kezdet méretében; Prima volta,
 először.

- Primadonna, *első énekesnő.*
 Primitöne (ném.), *alaphangok, főhangok.*
 Principal, *az orgona főszólamának változata, az orgonának lejmélyebb, nyílt fuvolaszólama.*
 Principale, *főleg, jelesen.*
 Principalstimme (ném.), *magánszólam, főszólam.*
 Programm, *műsor.*
 Progressio, *fokozatosan.*
 Pronunciato, *tisztán kifejezve, nyomatékosan.*
 Proportion, *arány.*
 Prosodie, *a szótagok metriai jelzéséről szóló tan.*
 Psalm, *zsoltár, dicsének. Dávid és Salamon királyok dicsénekei. Assaph, Heman, Ethan és Jedithun ének- és zenemesterek is írtak dicsénekeket.*
 Psalmodie, *a papok éneklése az oltár előtt.*
 Psalter, *egykaru, a czimbaiomhoz hasonló húros hangszer. A zsoltárokat tartalmazó könyv.*
 Psalme (fr.), *zsoltár.*
 Pulpit (fr.), *hangjegytartó.*
 Punta — *to, pont, hegy. A pont a hangjegy után azt értékének felével meghosszabbítja. A hangjegy fölött staccatot, szaggatott módot jelent.*
 Punto d'arco, *a vonó hegyével való játszást jelent.*
 Pupitre (fr.), *hangjegytartó.*

Qu.

- Quadrat, $\frac{2}{4}$ *feloldó v. visszahelyező jel.*
 Quadricinium (lat.), *négyszólamú zenemű.*
 Quadrille, Contretanz, *francia négyes. 1. része Pantalon; 2. r. Été; 3. r. La Poule; 4. r. Trenis; 5. r. Pastourelle; 6. r. Finale.*
 Quadruple — Croche (fr.), *a 64-es hangjegy.*
 Quart decima, *a tizennegyedik hangköz.*
 Quart de soupír (fr.), *16-od szünjel.*
 Quart, *oly hangköz, mely alaphangjával együtt négy hanglépcsőt képez.*
 Quartett, Quartetto, *négy énekhanga v. négy hangszerre írt zenemű. A vonós négyest előadja az első és második hegedős, a viola hegedős és a cellista.*
 Quartfagott, *mély bűgósíp.*
 Quatre (fr.), Quattro, *négy. — a quatre mains, à quatre mani, zongora darab négy kézre.*
 Quatuor, *hangszer négyes.*
 Quasi, *majdnem, mintegy, Andante quasi Allegretto, Andante, majdnem oly gyorsan, mint Allegretto;*

Sonata quasi una fantasia, *Sonata, de ábránd-szerűleg.*

Querstand (ném.), *keresztállás; harmoniai hiba.*

Questo, Questa, *ez, az, emez, amaz.*

Quieto, *nyugodtan.*

Quinta, Quiente, *hangköz, mely alaphangjával együtt öt hanglépcsőből áll. A harmonia-tan a quinta haladások, az egyes szólamok közt rossz hangzásuk miatt elítéli s hibásnak mondja.*

Quintaton, *födött orgonaváltozat, mely minden egyes hanghoz gyöngéden a tiszta ötödhangot hangoztatja.*

Quintencirkel (ném.), *a 12. kemény és 12. lágy hangnem köralakú feltüntetése ötödös hangközök után.*

Quintett, Quintetto, *öt hangszerre írt zenemű.*

Quintole, *öt hangjegyből álló hangcsoport, melynek öt hangja ugyanannyi időmértetben adandó elő, mintha csak négy hang volna. Tehát mindegyik valamivel gyorsabban következik egymásután, mint a négyes csoport egyes hangjai.*

Quintuor (fr.), *öt hangszerre írt zenemű.*

Quodlibet (*szó szerint: mi tetszik?*) *Különféle dallam tréfás, meglepő, egymáshoz való összefüzése. l. Potpourri.*

Quote, *ütemrész.*

R.

Rabbia, con, *dühvel.*

Raddoppiato — mento, *megkettőztetve, kétszeresen.*

Rallentando, rall. — tato, *késleltetve, visszatartva, lassítva.*

Ranz de vaches (fr.), *havasi kürtfűzér.*

Rapidamente, Rapido, *gyorsan, sebesen.*

Rastral, Rastrum (lat.), *vonalhuzásra való eszköz.*

Räthselcanon (ném.), *oly kanon, melynek egyes részei nincsenek megjelölve úgy, hogy az éneklő maga köteles a szólamok számát és megkezdését fölkeresni.*

Ré (fr.), *a D hang. Ré majeur, D-dur; Ré mineur, D-moll hangnem.*

Recitativo (fr.), *énekbeszéd a dalműben.*

Recitativo parlante, R. secco, *egyszerű énekbeszéd, R. stromentato, teljes zenekar kísérettel.*

Rectus modus (lat.), *egyenes mozgás.*

Redita, *visszatérés; a dallam ismétlése.*

- Redowa, Redowak, Redowarzka, cseh táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.
- Reduciren (ném.), Réduire (fr.), egy több szólamra írt zeneművet kevesebb szólamra v. hangszerre átírni.
- Refrain (fr.), rím-ismétlés, végsor ismétlése.
- Regens chori (lat.), egyházi karnagy.
- Register, Regulae, orgonaváltozatok a billentyűzet jobb és baloldalán.
- Registirkunst (ném.), az orgonaváltozatok kezelésében való művészi ügyesség.
- Regulae (lat.), orgonaváltozatok.
- Religiosamente — oso, áhítatosan, vallásos bensőséggel.
- Reminiscenz, visszaemlékezés, ismeretes gondolat — vagy műre.
- Repercussio (lat.), a fugában azon rend, melynek folytán tétel és kíséző egymást követik.
- Repertoire (fr.), előadásra való művek összege. Álló repertoire, régi művek; Uj (Novitát) r. az új művek készlete.
- Répéter (fr.), ismételni.
- Répétition (fr.), Repetizione, ismétlés.
- Repetitor, előpróbák vezetője, próbaigazgató.
- Replica, ismétlés. Senza replica, ismétlés nélkül.
- Reprise (fr.), ismétlés, ismétlő jelek : | : | : |
- Requiem (lat.), halotti, gyászmise.
- Resolutio (lat.), elhatározás, feloldás.
- Resonanz — ce (fr.), a hang tovább zengése, hangvisszaverés.
- Resonanzboden (ném.), Table d'harmonie (fr.), hangfenék. A zongorán a húrok alatt fekvő vékony deszkalap, mely a hangokat erősbbítve visszaveri.
- Respiration, lélekzetvétel.
- Responsorium (lat.), váltó ének a pap és kántor v. közönség között.
- Retardation (lat.), késleltetés.
- Retraite (fr.), takarodó.
- Retrograd (lat.), visszafelé, visszás.
- Reveille (fr.), ébresztő, riadó.
- Revidiren (lat.), átnézni, javítani.
- Rhapsodie, töredéke egy nagyobb műnek.
- Rhapsodikus, nagyobb gondolatnak egy kis része.
- Rhythmikus choral, korálének, melyben a szerző a hosszú és rövid szótagokat szem előtt tartja.

Rhythmometer, ütemmérő készülék.

Rhythmus, először annyi mint ütem, hangarány, hanglejttem, ütemzés; másodsor a hangok ütemmérete. A különféle hangok időmérete egymással és az ütemmel szemben, illetve: a zenei dallamok egyes részének és egészének is időtartam és hangsúlyozás tekintetében való elrendezettsége.

Ribatutta, visszaverés.

Ricercata, mesteri v. művészi fuga.

Ricordanza, visszaemlékezés.

Ridotto, átdolgozva, nagyobb műből kivonva.

Rigoroso, con rigore, szigorú pontossággal.

Rilasciando, lassított ütemmérésben.

Rinforzando, Rinforzo, (rfz. rövidítve) erősítve, hangsúlyozva.

Ripien szólamok, a zenekarok együttes játékát erősítő szólamok.

Ripienisták, az erősítőök.

Ripieno, a teljes zenekar játéka magán (Solo) játék után. Alárendelt szólam.

Ripresa, l. Réprise.

Risolutamente, Risoluto, elszántan, erőteljes előadással, határozottan.

Risonanza, hang, hangzat, zöngé.

Risposta, a fuga felelete. (Comes.)

Ristretto, a fugadallam szűkítése, összehúzódása.

Risvegliato, derülten, ébren.

Rit. Ritardando, Ritardato, késleltetve.

Riten, Ritenuto, Ritenente, visszatartva.

Ritornello, Ritournelle (fr.), ismétlődő tétel; mialatt a főszólam szünetet tart, addig a többi szólam a főtételt ismétli.

Riverso, rivoltate, rovescio, fordítva, ellenkezőleg; a megfordított hangjegylapról játszani.

Roco, durva, tompa, rekedt.

Rollo, dobpergés (Wirbel).

Romantique (fr.), Romanzesco, regényes.

Romanze, Romance (fr.), regedal.

Ronde (fr.), a $\frac{4}{4}$ -es v. egész hangjegy.

Rondeau (fr.), (olv. Rondó) önálló műalak ötféle összeállítással. A Sonata v. Symphonia rendszerint utolsó része.

Rondinetto, Rondino, Rondoletto, kisebb rondo.

Rosalie, vargafolt Vettermichel (ném.), egy téma változatlan alakban való többszörös ismétlése.

Rouladen (fr.), futam. Énekekben egy szótagra.

- Roulement (fr.), *dob- v. üstdobpergés.*
 Rovesciamente, Rovescio, *megfordítva, előre és hátrafelé.*
 Rubato (*szó szerint: rabolva*), *tetszés szerint, csapongva.*
 Rullante, *peregre.*
 Russe (fr.), *oroszul.*
 Rustico, *parasztosan.*
 Rutscher (ném.), Galoppade, *gyors polka.*

S.

- S. sin. a sinistra (*bal kéz*) *szó rövidítése.*
 Saccade (fr.), *gyors, erős rántás a hegedű vonójával.*
 Saison (fr.), *évszak. A hangversenyek és színi előadások ideje.*
 Salicional, Salicel, Solcional, *16, 8 és 4 lábú, igen szép fuvola színezetű hangváltozat.*
 Saltarello, *ugró; római néptáncz $\frac{6}{8}$ -os ütemben.*
 Salto, *ugrás.*
 Sans (fr.), *nélkül. Sans pedale, lábtó nélkül. Sans paroles, szöveg v. szavak nélkül.*
 Sarabanda, *a menuettehez hasonló régi spanyol táncz $\frac{3}{4}$ -es ütemben.*
 Saut (fr.), *ugrás.*
 Scagnello, *a hegedű nyerge.*
 Scala, *hanglétra.*
 Scemando, *fogyva, gyöngébben.*
 Scena, Scène (fr.), *jelenet a színműben, dalműben.*
 Schalltrichter (ném.), *a rézhangszer tölcésére.*
 Scherzando, Scherzoso, *rövid. Scherz., tréfásan, enyelegré.*
 Scherzo, *zenedarab enyelgős tartalommal. Műalak.*
 Schusterbass, *a dallamok egy oktávval lejjebb való énekzése a férfi karoknál.*
 Schusterfleck, *l. Rosalie, Vettermichel.*
 Sciolto, *szabadon, kötetlenül.*
 Scolia, *szent ének ünnepélyes alkalmakra; a régi görögök bordalai.*
 Scordato, *elhangoltan. Timpani scordati, elhangolt üstdobokkal.*
 Scorrendo, *folyékonyan.*
 Se, ha. Se bisogna, *ha szükséges. Se piace, ha úgy tetszik.*
 Secco, *szárazan. Secco-Recitativo, szárazan előadott énekbeszéd.*
 Second-dessus (fr.), *második női fenhang.*

- Seconda volta, *másodszor.*
 Secondo, *második szólam.*
 Secunde, *a második, legközelebb fekvő hangköz, pld. c-hez d.*
 Secundiren (ném.), *a második hangot játszani vagy énekelni.*
 Segno, *röv. Seg. a jel. Dal Segno, a jeltől.*
 Segue, *seguendo, következik.*
 Seguidilla, *spanyol nemzeti táncz énekkel $\frac{3}{4}$ -es ütemben.*
 Sei, *hat.*
 Semi, *fél; Semitonum, félhang.*
 Semplice, *Semplice, egyszerűen, díszítés nélkül.*
 Sempre, *mindig.*
 Sensibile, *érzékenyen.*
 Sentimento, *-te, con., érzéssel.*
 Senza, *nélkül. Senza fiore, díszítés nélkül. Senza sordino, tompító nélkül. Senza tempo, határozott ütem nélkül.*
 Septett, *Septuor, hét hangszerre írt zenemű.*
 Septième (fr.), *valamely hanghoz a hetedik hanglépcső. Heted-hangköz.*
 Sephire, *a hanglétra hetedik hangja.*
 Septimenaccord — *összhang. Négy különböző hangból álló összhang, mely alaphang, annak harmadából, ötödéből és hetedéből áll. Képezhető három egymásra képezhető harmad hangközökből (terzekből) is.*
 Septimole, *Septole, hét hangjegyből álló alakzat, mely négy, vagy ugyanazon hangjegyalakból álló hat hangjegy időértékével bír.*
 Sequenz, *következet, utánzott menet.*
 Serenada, *Serenate, esti zene.*
 Sereno, *derülten, vígan.*
 Serio, *Serioso. komolyan, ünnepélyesen.*
 Serpent (fr.), *Serpente, Serpentine, kígyóalakú, rézfúvóhangszer.*
 Sestetto, *hat hangszerre írt zenemű.*
 Settina, *heted hangköz.*
 Sesta, *az alaphangnak hatodik hangköze.*
 Sextetto, *Sextuor, hat hangszerre írt zenemű.*
 Sextole, *hat hangból álló alakzat, melynek időértéke négy ugyanazon hangjegy alakból álló hangjegyével egyenlő. Kétszer három és nem háromszor két hangjegy értékével bír.*
 Sforzando, *Sforzato röv. Sfz., erősítve, kiemelve.*
 Sharp. (ang.), *kereszt (♯).*

- Si, *a* H hang. Si majeur, *H-dur*. Si mineur, *h-moll*.
 Si bémoll (fr.), *a* b hang. Si bémol, majeur,
b-dur. Si bémol mineur, *b-moll*.
- Si, *-junk, -jünk*. Si replica, *ismételjük*. Si segue,
menjünk tovább. Si tace, *szüneteljük*. Si
 volga, *fordítsunk, lapozzunk*. Si leva il sor-
 dino, *vegyük le a tompítót*.
- Siciliano, *pásztortáncz; falusi, egyszerű jellegű zenemű*.
 Signalist (ném.), *katonai kürtös, jeladó*.
- Signatur, *az összhangok megjelölése számjegyekkel az
 alaphangok fölött. A hangszólamok kulcsai a
 hangjegysorok elején*.
- Signe (fr.), *jel*.
- Signes accidentels (fr.), *véletlen módosító jelek, pld.
 a kemény C-hangnemben a # v. ♯ alkalmazása
 átmenetkor. Oly módosító jelek, melyek a mű
 megkezdésekor figyelembe nem vehetők*.
- Silence (fr.), Silenzio, *hallgatni, szünet, csend*.
- Simile, Sim., *hasonlóképen folytatni*.
- Simplice, l. Semplice, *egyszerűen*.
- Sin' al fine, *végig*.
- Sinfonia, Symphonie, *(szó szerint: zenei összehangzás.)
 Több részből álló, nagy zenekarra írt sonata
 alakú zenemű*.
- Sinistra mano, *bal kéz*.
- Sino, *-ig, egészen -ig*.
- Sirene, *tengeri tündér*.
- Slargando, Slentando, *eltűnve, fogyva*.
- Smanioso, *dühösen, örülten, dühöngve*.
- Sminuendo, Sminuito, *kevesbítve, fogyva*.
- Smorfioso, *ékesítve*.
- Smorendo, Smorzando, Smorzato, *olvadozó gyöngéd-
 séggel*.
- Soave, Soavemente, *kedvesen, kellemmel*.
- Sogetto, *főtétel, fővázlat, téma*.
- Soirée musicale (fr.), *zeneestély*.
- Sol, *a G-hang; a C-dur skála ötödik lépcsője*.
- Solennita, Solenne, Solennemento, con., *ünnepélyesen,
 ünnepélyességgel*.
- Solfège (fr.), Solfeggio, Solfeggiamenti, *szöveg nélküli
 énekgyakorlat. Rendesen a magánhangzókra*.
- Solfeggiare, *gyakorlatot énekelni*.
- Soli, *a Solo szó többes száma*.
- Solmisation, *az ut, re, mi, fa, sol, la, si szótagok
 használata az énekhangok gyakorlásakor, lásd
 arétinai szótagok*.
- Solo, *magánszereplés*.

Somma, *teljes*. Con somma bravura, *teljes művészettel*. C. s. forza, *teljes erővel*.

Son (fr.), *hang, zöngé*.

Sonabile, *hangzatos*.

Sonata, -te, 1—4 *zenei tételből álló különféle jellemű zenemű; műalak. Bővebb felvilágosítást nyújt a zenei alaktan.*

Sonata di chiesa, *egyházi jellegű sonata*.

Sonatina, Sonatilla, *kisebb tételekből álló, rövidebb sonata*.

Sonometer, Tonometer, *hangmérő*.

Sonoramente, Sonore, Sonoro, *hangzatosan, jólhangzóan*.

Sons harmoniques (fr.), *üveghangok, (flageolet)*.

Sopra, *fenti, fölött*.

Soprano, Discant, *női fenhang*.

Sordamente, *tompa*.

Sordina, Sordino, *tompító készülék, csitító, hangfogó*.

Sortita, *bekezdő, belépő dallam*.

Sospirando, -te, -revole, -roso, *fohászkodva, zokogva*.

Sost, Sostenuto, *tartva, kitarva*.

Solto, *alatt, alatta*.

Solto voce, *tompított, halk, fél erős hanggal*.

Souffleur (fr.), *súgó, segítő*.

Soupir (fr.), *negyed szünjel*.

Sourdine (fr.), *hangtompító eszköz*.

Souvenir (fr.), *emlék, visszaemlékezés*.

Spatium, (lat.), *vonalköz, hézag, tér*.

Spianato, *egyszerű, mesterkéltlen*.

Spiccato, *tisztán, egymástól elválasztva*.

Spinetta, *elavult zongora*.

Spirito, *lélek, szellem*.

Spiritosamente, Spirituoso, *lelkesen*.

Stabat mater (lat.). *egyházi himnus a következő kezdő szavakkal: Stabat mater dolorosa, (Alla a sujtott anya.) Jakoponustól 1306. évben Kr. után. Legnevezetesebb egyházi himnusszerzők voltak: Palestrina, Astorga, Pergolese, Rossini stb.*

Staccato, *szaggatva, kötetlenül. A hangjegyek fölött pontokkal jelöljük. A szaggatás nagyobb fokát a hangjegyek fölött irt vessző vonásokkal jelöljük és staccatissimonak nevezzük. Ellenkezője a legato.*

Stagione, *évszak, zenei előadásokra alkalmas idő*.

Stanza, *versszak*.

Steg (ném.), Ponticello, Chevallet (fr.), *húros hangszereken a nyereg*.

- Stentando, Stentato, *késleltetve, vonakodva, megerőltetéssel.*
- Steso, *elnyújtva.*
- Stinguendo, *elenyészve, elveszve.*
- Strascicando, Strascicato, Strascinando, Strascinato, *rontatva, csúszva.*
- Strepito, *lárma, robaj.*
- Stretto, Struigendo, *gyorsítva, siettetve.*
- Struigendo, *kergetve.*
- Strofa, *versszak.*
- Stromentato, *hangszerelve.* Stromento *hangszer.*
Stromenti *da fiata, fúvó hangszerek.*
- Stutzflügel (ném.), *rövidebb zongora.*
- Sub (lat.), *alatt, alá.* Subito, *gyorsan.*
- Subdiapente, Subdominante, *alsó ötöd hangköz.*
- Subject, *a fuga föltétele. (Did.)*
- Subito, Subitamente, *azonnal, gyorsan.* Volta subito, *gyorsan lapozz.*
- Subsemitonium modi (lat.), *vezető hang.*
- Sujet (fr.), *vázlat, tétel, a fuga földallama.*
- Suite (fr.), *több önálló zenetételből álló mű. A sonatát megelőző műalak.*
- Sul, Sulla, *felől, -ból, -ra.*
- Suoni armonichi, *üveghangok.*
- Suono, *hang, robaj.*
- Sussorando, *susogva, sziszegve.*
- Svelto, *szabadon.*
- Symphonie, Sinfonia (*összehangzás.*) Sonata *alaku műalak nagy zenekarra; úgy mint a Sonata több önálló zenei tételből áll.*
- Symphonie-Cantate, *zenekari tételek, ének és karok összeköttetése.*
- Symphonische-Dichtung, *Liszt F. így nevezi nagy zenekarra írt hangfestményeit: Tasso, Faust, Les Préludes stb.*
- Syncopatio, Syncope, *olyan hang, melynek az első része hangsúlytalan, a második része hangsúlyos; épen ellentéte tehát a rendes hangoknak. Nevök a hangzástól: áthúzott hangok.*
- Synkopirte Noten, *oly áthúzott hangok, melyek a természetes ütemezés ellenében súlyosan hangzanak.*
- System, *rendszer.*

T.

- T. tasto, *tenore, tutti szók rövidítése.*
- Taboret, *kis kézi dob.*

- Table d'harmonie (fr.), *hangfenék*.
 Tabulatura (lat.), *a hangírás összes jelei*.
 Tacciasi, Tace, Tacet, Taci, *hallgatni, szünetelni*.
 Tact, Tactus (lat), *ütem; szószerint érzés, a hangok időtartamának egyforma hosszú részekre való felosztása. Minden egyes ütemet egy függélyes vonással (ütemvonal) választunk el egymástól*.
 Tactiren (ném.), *ütemet adni*.
 Taille (fr.), *tenor, viola*.
 Talon (fr.), *a vonó azon alsó része, melybe a lószőr megerősítve van. (ném.) Frosch — béka*.
 Tambour (fr.), *dob. Tambure grande, nagy dob; — dobos*.
 Tambourin (fr.), *kézi kisdob csörgőkkel*.
 Tambouro, *közönséges dob*.
 Tamtam, *nagy török (chinai), bronzból készült peremes korong, igen erős, átható hanggal. Réztányér*.
 Tangenten, *zongorában a kalapácsok, melyek a zongora belsejében alulról a húrokra ütnek s azokat rezgésbe hozzák*.
 Tanto, *sok, igen sok, eléggé. Non tanto, nem nagyon*.
 Tarantella, *sebes menetű tánczdarab $\frac{6}{8}$ -os vagy $\frac{2}{4}$ -es ütemben*.
 Tardando, Tardo, *vonakodva, visszatartva, késleltetve*.
 Tastatura, Tastiera, *billentyűzet, markolat*.
 Tasto, Clavis, *billentyű. Tasto solo, az alhangot minden más hangköz nélkül játszani*.
 Tatto, *ütem*.
 Tedesco, *német*.
 Te deum laudamus, *Téged Isten dicsérünk ambroziai dicsének*.
 Tema, Thema, Thème (fr.), *alapeszme, vázlat, tétel*.
 Temperatura, (Mérséklés.) *A zongora húrjait nem szabad egészen tisztán hangolni, hanem minden hangot egy-egy alaphanghoz viszonyítva az abszolút tisztánál néhány rezgéssel mélyebben*.
 Tempestosamente, Tempestoso, *ostromolva, tüzesen, viharosan*.
 Tempête (fr.), *ostrom. Tüzes táncz $\frac{2}{4}$ -es ütemben*.
 Tempo, Mouvement (fr.), *időméret, ütemmozgás. A hangok gyorsabb, vagy rövidebb időmérete A legfontosabb időméretek a következők: Largo, Larghetto, Lento, Grave, Adagio, Andantino, Andante, Moderato, Allegro, Allegretto, Vivace, Vivacissimo, Presto, Prestissimo, Tempo comodo, kényelmes időméretben; T. di marcia, induló méretben; T. di prima, kezdő idő-*

méretben; T. fretoloso, fokozott időméretben; T. giusto, kimért időméretben; T. rubato, tetszés szerinti időméretben.

Tendrement (fr.), Teneramente, Tenero, *gyöngéden, szendén.*

Tenerezza, con, *gyöngédség.*

Tenore, Taille (fr.), *magas férfihang. Hangterjedelme az egyvonásos C-től, a kétvonásos G-ig. — Tenore buffo, tréfás v. komikus magas férfihang.*

Tenor posaune (ném.), *tenor puzon. Hangterjedelme a nagy E-től az egyvonásos B-ig terjed. A nagy H-hangot nem bírja. Hangirása a tenor kulcsban van.*

Tenue (fr.), Tenuto, *tartva.*

Ter, Tre, *háromszor.*

Terminus technicus (lat.), *műkifejezés.*

Terpsichore, *a táncművészet és lyrai költészet muzsája.*

Tertia (lat.), *a harmad hangköz.*

Terz, Tierce (fr.), *három hanglépcsőből álló hangköz. A nagy harmad hangköz két egész hangból, a kis terz egy egész és egy nagy félhangból áll.*

Terzett, Terzetto, *három önálló hangra vagy hangszerre írt zenemű.*

Tetrachord, *minden kemény hanglétra négy első hangból álló fele. C—D—E—F.*

Terzina l. Triola.

Terzquartaccord, *a heted összhang az a megfordítása, a melyben annak ötöde az alhang.*

Thema, Tema, *tétel, alapgondolat.*

Theorie (gör.), *elmélet.*

Thesis (gör.), *súlyos ütemrész, a leütés.*

Tibia, *fuola.*

Timbales (fr.), *üstdob. Timbalier, üstdobos.*

Timbre (fr.), *hangszínezet.*

Timorosamente, Timoroso, *félénken, reszketve.*

Timpani, *üstdobok; Timpanista, üstdobos.*

Tinto, con, *színezés.*

Tirade (fr.), Tirata, *egyenlő időméretű hang, lépcsőszerű menete.*

Tirana, l. Tonatilla.

Tirato, *húzva, vontatva.*

Tiré (fr.), *hegedűn a vonó lehuzása.*

Toccata, *műalak zongorára vagy orgonára, melyben a főszólam felváltva a jobb és bal kézben fordul elő.*

- Tonatilla, *spanyol népdal.*
- Tonflexibilität (ném.), *hang-hajlékonyság.*
- Tonica, Tonique (fr.), *minden hangnem alaphangja, a hanglétra első hanglépcsője.*
- Tonikus, dallamos.
- Tonleiter (ném.), Scala, (lat.), *hanglétra*, Gamme (fr.), *hanglépcsőalakú menet egy alaphangból egészen a nyolczadik lépcsőig. Dur és Moll skálák; a chromatikus hanglétra mind a 12 félhangot mutatja.*
- Tonologie, *hangtan.*
- Tonometer, *hangmérő. (Chladni és Voglertól.)*
- Tonometrie, *rezgésmérő.*
- Tonopsyagogia, *a zenehatásáról az emberi lélekre való tan*
- Tonsystem, *a hangrendszer.*
- Tosto, *mindinkább.*
- Touché (fr.), *a megütés, billentyű.*
- Toujours lié (fr.), *folytonosan kötve.*
- Tractur, *az orgona kormányzására való szerkezet.*
- Trainé (fr.), *kötve.*
- Trait, Tirade, *egyenlő menetű.*
- Trait d'harmonie (fr.), *gyors összhangokból álló menet.*
- Tranquillamente, Tranquillo, *nyugodtan, csendesen.*
- Transcription, *átírás.*
- Transitus (lat.), *keresztülmenet, átmenet.*
- Transposer, Transponiren (ném.), *zeneművet más hangnembe átírni.*
- Transposition, *átírás (más hangnembe.)*
- Traverse, *l. fuvola.*
- Tre, trois, *három.*
- Tremolando, Tremando, *rezgetve, pörögve.*
- Tremoliren (ném.), *hanggal rezgni.*
- Tremolo, Tremulo, *rezgetés.*
- Trias, Triade, *három hangból álló összhang.*
- Tricinium (lat.), *három hangú zenetétel.*
- Triller (ném.), Trillo, Trille (fr.), *trilla. Egy főhang és az utána következő magasabb hang (váltóhang) gyors ismétlése. A trilla befejezésére a főhanghoz legközelebb eső mélyebb hangot is érintjük s ezt Nachschlagnak (ném.), trilla utóának, befejezésnek nevezzük.*
- Trillerkette (ném.), *láncztrilla, több egymás után következő hang trillázva.*
- Trillo caprino, *kecsketrilla. (Wagner R. a „Mesterdalnokok“ cz. dalművében.)*

- Trio, *három hangszerre írt zenemű. A polkák, mazurkák, indulók stb. második fele, illetve harmadik része.*
- Triole, *háromtagú hangjegycsoport, melynek időértékét két részre osztjuk fel.*
- Triumphale, *diadalének vagy zene.*
- Tripel, Triple (fr.), *háromszoros.*
- Triple croche (fr.), *a 32-ed hangjegy.*
- Triphonie, *háromszólamúság.*
- Tristezza, con, *szomorúsággal.*
- Trivial, *mindennapias, közönséges, aljas.*
- Tromba, *trombita. (Ném. Trompette.) Tromba spezzata, alpúzon.*
- Trombadore, *trombitás.*
- Trombone, *púzon. Trombone alto, T. tenore, T. basso, alt, — tenor, básszpúzon.*
- Trummel (ném.), Tamburo, Tambour (fr.), *dob. Tambure grande, Cassa militare, nagy dob.*
- Trompete (ném.), Tromba, Clarino, Trompette (fr.), *részcsövekből és végén hangtölcsérből álló fuvó hangszer, trombita. A chromatikus hangok kivételére 3—4 gépbillentyű szolgál.*
- Tropo, *fölötte, nagyon, igen.*
- Troubadours, *a 11—14 századbéli vándordalnokok és énekesek Franciaországban a Provençében.*
- Tuba, *a legnagyobb és legmélyebb hangú rézfuvóhangszer.*
- Tumultuoso, *izgatottan, fölháborodva.*
- Turca, *alla, török módon, törökösen.*
- Tutta la forza, *teljes erővel.*
- Tutte corde, *összes húron.*
- Tutti, *valamennyien, együttesen.*
- Tympanum (lat.), Tympano, *üstdob.*
- Tyrolienne -es, *tirolisan. Tiroli dalok.*

U.

- U. C. *una corde rövid, egy húron.*
- Uebermässiger Dreiklang (ném.), *bővített hármas összhang, mely alaphangból, nagy harmadból és bővített ötöd hangközből áll.*
- Uebermässiger Sextaccord (ném.), *bővített hatodhármas összhang, mely alaphangból, nagy harmadból és bővített hatod hangközből áll.*
- Umgekehrter vagy abgeleiteter Accord (ném.), *megfordított, vagy leszármazott összhang. Oly összhang, melynek alaphangja nem alhang, hanem a többi hang között áll.*

- Umkehrung der Intervalle, *a hangközök megfordítása.*
Két hangnak alsó hangját egy nyolczaddal magasabbra vagy pedig két hangnak felsőbb hangját egy nyolczaddal mélyebbre fektetni.
- Un, Una, Uno, *egy.* Un poco, *egy kevésé.* Un poco più, *valamivel több.* Un pochettino.
- Una corda, *egy húron.* Zongorán a bal lábtóval.
- Unca v. Fusa, *nyolczadhangjegy.*
- Unda maris, *(szószerint tengeri hullám.) Elacult fuvolahangu orgonaváltozat.*
- Undecime, *tizenegyed hangköz.*
- Undulazione, *a hangok rezgése híros hangszereken.*
- Unisono, *mindnyájan egyhangulag.*
- Unisonus (lat.) *egybehangzás.*
- Unitamente, *egyetértőleg.*
- Untermediante (ném.), *a harmadik hanglépcső lefelé.*
- Untersecunde (ném.), *alsó másod hangköz.*
- Ut *vagy Do, a C-hang. A C-dur hanglétra első hanglépcsője.*
- Ut bémol, *a Cesz-hang. Ut dièse, a Cisz-hang. Ut dièse majeure, Cisz-dur-hangnem. Ut dièse mineur, a Cisz-moll-hangnem.*
- Ut, re, mi, fa, sol, la, si, *aretinai szótagok az énekgyakorlásra.*
- Utóka, *l. triller.*
- Ut supra (lat.), *mint fent, úgy mint azelőtt.*

V.

- V. *a voce szó rövidítése. Énekhang.*
- Vaceto, *gyorsan, sebesen.*
- Valeur (fr.), Valore, *érték.*
- Valse (fr.), *keringő.* Valsette, *kis keringő.*
- Variation, Variazione, *röv. var., változás, változtatás, változatok.*
- Variatio, Varié (fr.), *változat.*
- Vaudeville (fr.), *dalos játék, színmű énekkel.*
- Veloce, Velocemente, *gyorsan, sebesen.*
- Velocita, *gyorsaság.*
- Ventil, Soupape (fr.), *szelep, csap a pléhangszereken a hangcső meghosszítására, midáltal pléhangszereken is az összes félhangokat képezhetik. Van toló- és hengergép. Az utóbbinak feltalálója Czerveny az 1873. évben.*
- Venusto, *kellemmel.*
- Verbunkos, *eredeti magyar néptáncz-zene.*
- Verillon (fr.), *üveg hangjáték.*

Verschiebung (ném.), *eltolás*; a zongora bal lábtója, melynek nyomása után a kalapácsok csak két húrra üthetnek. Jelzése: Una corda.

Versetto, *versszak*,

Verte (lat.), Vertatur, *lapoztassék*.

Vezzosamente, Vezzoso, *gyöngéden, kedvesen*.

Vibrazione, *rezgés*.

Vibrazione, con, *rezgéssel, reszketve*.

Vibrato, *rezgően, lendülettel*.

Vibriren, *a húrok rezgése*.

Vibrograph, *készülék a hangrezgés számának meghatározására*.

Vicenda, Vicendevole, Vicendevolmente, *fölváltra*.

Vide, Vidi, *lásd!*

Vigorofo, Vigorosamento, *erélyesen, erötcljesen*.

Vihuela, Vigüela, *6 húros, részben még Spanyolországban használt hangszer*.

Villanella, *régi, köznépies, énekkel egybekötött tánc*.

Villanicos, *spanyol karácsonyi énekek*.

Vinetten (ném.), *bordalok*.

Viola, Violodi braccio, *mély hegedű. Négy (C, G, D, A) húrral ellátott vonós hangszer. Viola d'amore, szerelmi hegedű*.

Violentemente, Violento, *erőszakosan*.

Violine, Violino, Violon, *hegedű, húros hangszer, mely két főrészből a hegedütestből és a markolat-nyakból (Griffbrett, ném.) áll. A legjobb hegedükészítők voltak: Amati, Guarneri, Straduari, Jak. Steiner stb.*

Violino primo, secundo, *első, második hegedű. Violino piccolo, quarthegedű, a legkisebb h., most már nincsen használatban*.

Violinschlüssel (ném.), *hegedű v. G-kulcs*.

Violoncelle (fr.), Violoncello, Cello, *gordonka, térd-hegedű, hangszínezete egy nyolczaddal mélyebb a mély hegedűnél és egy nyolczaddal magasabb a nagybögő hangjánál*.

Violone, Violono, *nagy bögő*.

Virtuos, Virtuoso, *remeklő, előadó művész*.

Virtuosität, *remeklés*.

Vista (a prima vista), *első látásra, — lapról játszani*.

Vistamente, Vite (fr.), *gyorsan, könnyedén*.

Vivace, Vivamente, *elevenen, élénken*.

Vivacità, Vivezza, *élénkség*.

Viva voce, *élénk hanggal*.

Vivo, *elevenen*.

- Vocale, *énekklő módon, zenélően.*
 Vocalisiren (ném.), *énekgyakorlatokat magánhangzókra végezni.*
 Vocalisen, *énekgyakorlatok magánhangzókra.*
 Vocalconcert, Vocalmusik (ném.), *énekhangverseny énekzene. A hangszerzene ellentéte.*
 Voce, *az emberi énekhang. V. di petto, mellhangok. V. di testa, fejhang. V. granita, telt hang. V. intonata, tiszta hang. V. rauca, durva, tisztátalan hang.*
 Vocina, *gyenge, kis hang.*
 Voglia, *vágyódás.*
 Volante, *elillanóan.*
 Volate, Volatine, *a dallamot díszítő kis futamok.*
 Volta, *-szor, -ször; la prima volta, először.*
 Volti, *lapozz! Volti subito, hamar lapozz!*
 Volubile, Volubilmente, *futra, állhatatlan.*
 Vorhalt (ném.), *egy hangot az előbbi összhangból a következőbe áthúzni s csak azután föloldani. Áthuzás.*
 Vorschlag (ném.), *előke; a főhang megkezdése előtt egy idegen hangot már előre hallatni. A hosszú előke időre nézve osztozkodik a főhang időméretében.*
 Vox (lat.), *emberi hang. V. acuta, magas, éles hang. V. humana, az orgona legszebb változata, legközelebb áll színezetére nézve az emberi hanghoz. V. virginea, szűzleányhang, szintén egy orgona változat.*

W.

- Waldflöte (ném.), *fuvolaváltozat az orgonában.*
 Waldhorn (ném.), *szelep nélküli kürt. Most már 3—4 szeleppel.*
 Walzer (ném.), *keringő; $\frac{3}{4}$ -es ütemben való táncz, mely Martin V. „Una cosa cara“ című dalművében 1787-ben általános tetszés nyert, azután az egész földön elterjedt. Strauss, Lanner, Lubitzki, Gungl stb. voltak a leg-híresebb keringő zeneszerzők.*
 Wechselnoten (ném.), *dallamos mellékhang, mely nem tartozik az összhanghoz.*
 Wiederholungszeichen (ném.), *ismétlő jelek, melyek pontokkal jelzik, hogy valamit még egyszer kell játszani v. énekelni.*
 Wiederschlag, Repercussio (lat.), *a fugában azon*

rend, melynek folytán a főtétel a kíséreléssel fellép.

Windharfe (ném.), *széllant, Aeolsharfe.*

Windlade (ném.), *szélszekrény az orgonában.*

Wirbel, *dobpergés; csavar: a húros hangszereknek azon része, melybe a húrok vannak behúzva.*

Wolf, Orgelwolf (ném.), *orgonajáték közben azon hamis hangok, melyek valamely okból a tiszta hangokkal szólnak.*

X.

Xilocarphon, Xylharmonicon, *fa- és szalma-harmonica. Feltalálója Uthe Sondershausenben, 1810-ban.*

Xylorganum, *szalmahangszer billentyűzettel.*

Xylosystron, *fából készült csörgő hangszer.*

Z.

Zampogna, Schalmei (ném.), *pásztorkürt.*

Zapateado, *spanyol nemzeti táncz $\frac{6}{8}$ -os ütemben.*

Zapfenstreich (ném.), *takarodó, katonai jelzés lefekvésre.*

Zeffiroso, *könnyedén, csergedezve, susogra.*

Zelo, *iparkodás, con zelo, iparkodással.*

Zelosamente, Zeloso, *iparkodással, tüzesen.*

Zingaresca, *czigánydal.*

Zinken (ném.) Cornetto, Cornet à buquin (fr.), *ős-régi fúvóhangszer egyenes csővel. Ezen hangszer után nevezték Németországban a városi trombitást Zinkenist-nek. Orgonákban azcu hangsípok, melyek a csörgő változatokhoz tartoznak.*

Zither (ném.), *czitera.*

Zmorzato l. Smorzato.

Zongora, *a Piano-Forte magyar elnevezése.*

Zorongo, *spanyol nemzeti táncz $\frac{6}{8}$ -os ütemben.*

Zoppa, *béna, sántikálva.*

Zufalo, *Flageolet, fej- v. üveghang.*

Stampfel Károly kiadásában Pozsonyban

megjelent és általa, valamint minden hazai könyvtárustól megszerezhető a

Tudományos zseb-könyvtár.

Minden egyes füzet ára: 30 kr. = 60 fillér.

A „Tudományos zseb-könyvtár“ időhöz nem kötötten, 60 filléres kis füzetekben jelenik meg s a tudományok minden ágára kiterjeszkedik.

A „Tudományos zseb-könyvtár“ idővel mindazt felöleli, a mi az általános műveltség körébe tartozik. A csinos külsejű füzeteket, rendkívüli olcsóságukra való tekintettel, bárki könnyen megszerezheti. A ki a hasznos tudnivalók ismeretét a legkényelmesebb módon akarja elsajátítani, az föltétlenül vegye meg a „Tudományos zseb-könyvtárt“. A jó magyarsággal és eleven stílusban írt füzetek főbb vonásokban világos képet adnak az illető tudományról és megismertetik az olvasót mindazzal, amit az illető szakmából okvetlenül tudnia kell.

Eddigelé a következő füzetek jelentek meg:

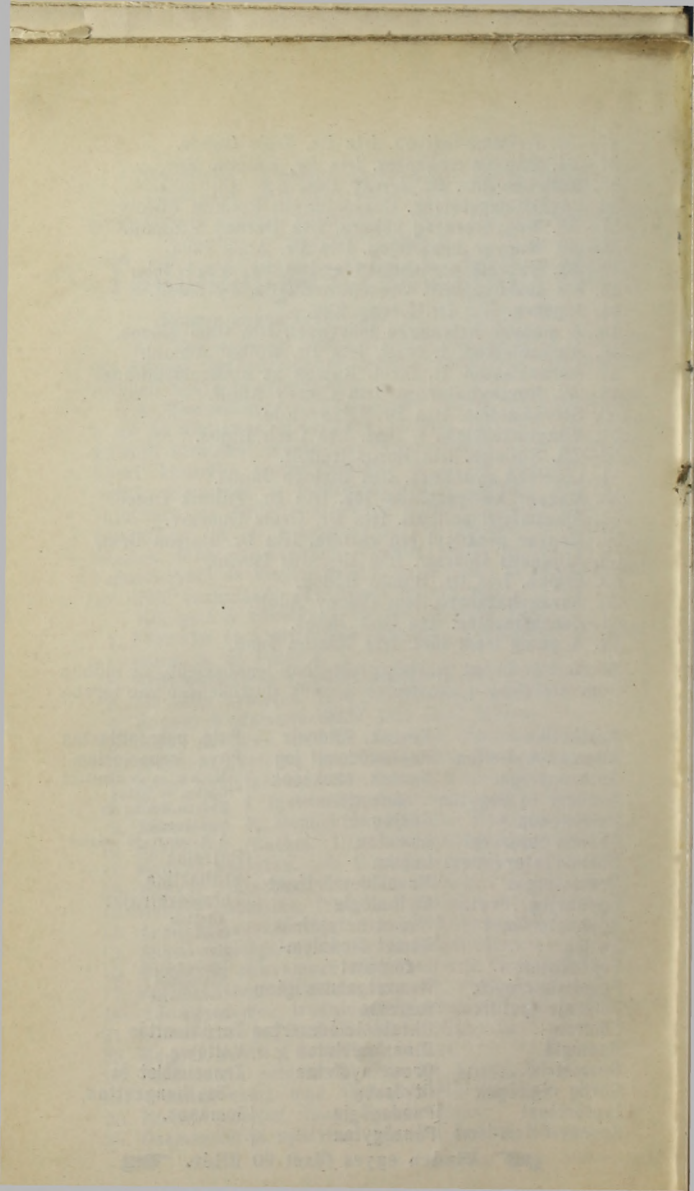
1. **Földrajzi és statisztikai tabellák.** Összeállította Hickmann A. és Péter J.
2. **Arithmetikai és algebrai példatár.** Irta D. Lévay E.
3. **Kis latin nyelvtan.** Irta Dr. Schmidt Márton.
4. **Magyar irodalomtörténet.** Irta Gaal Mózes.
5. **Görög nyelvtan.** Irta Dr. Schmidt Márton.
6. **Francia nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
7. **Angol nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
8. **Római jog. I. Institutiók.** Irta Dr. Bozóky Alajos.
9. **Római jog. II. Pandekták.** Irta Dr. Bozóky Alajos.
10. **Egyházjog. (Kathol.)** Irta Dr. Bozóky Alajos.
11. **Magyar nyelvtan.** Irta Gaal Mózes.
12. **Magyar stilisztika.** Irta Gaal Mózes.
13. **Magyar retorika.** Irta Gaal Mózes.
14. **A sík trigonometriája.** Irta Dr. Lévay Ede.
15. **Római régiségek.** Irta Dr. Schmidt Márton.
16. **Magyarok oknyomozó története.** Irta Cseh Lajos.
17. **Kereskedelem története.** Irta Dr. Stirling Sándor.
- 18–20. **Egyetemes irodalomtörténet.** Irta Hamvas József.
21. **Nemzetközi jog.** Irta Dr. Gratz Gusztáv.
22. **Magyar poétika.** Irta Gaal Mózes.
23. **Planimétria példatárral.** Irta Dr. Lévay Ede.
24. **A római nemz. irod. tört.** Irta Márton Jenő.
25. **Német nyelvtan.** Irta Albrecht János.
26. **Oszmán-török nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.

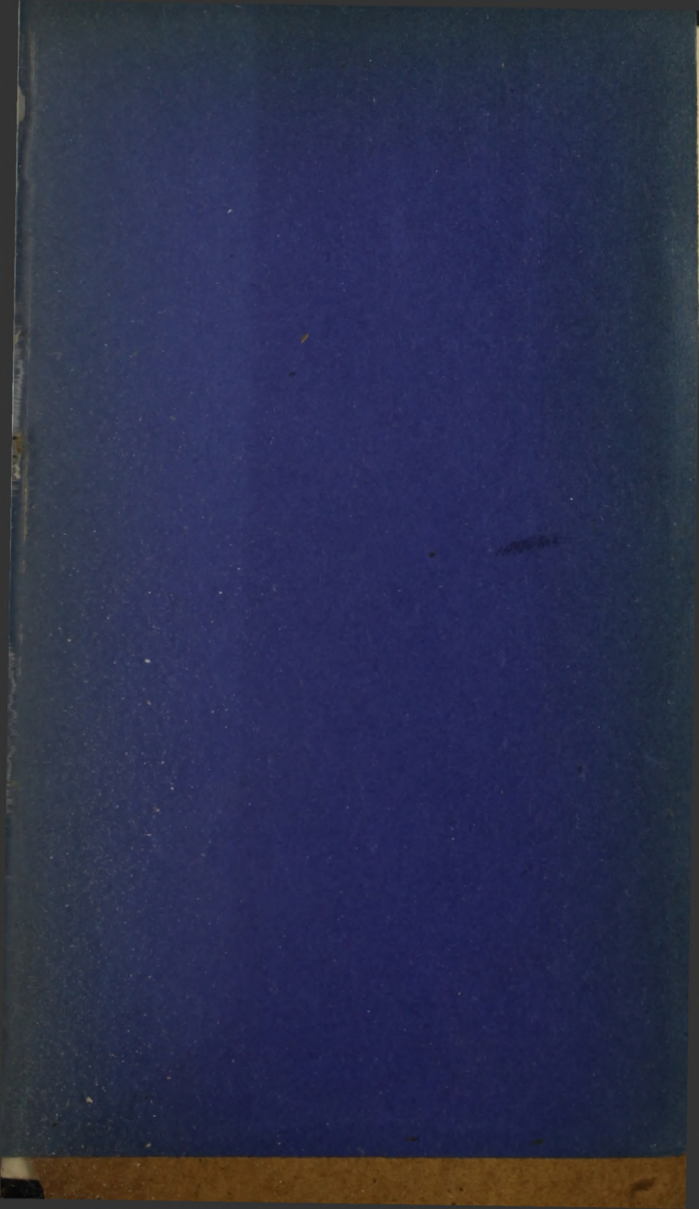
- 27—30. **Arúisme-lexikon.** Irta Dr. Koós Gábor.
 31—34. **Magyar magánjog.** Irta Dr. Katona Mór.
 35. **Számтан.** Irta Dr. Lévy Ede.
 36. **Logarithmustáblák.** Összeállította Polikeit Károly.
 37—38. **Magyarország őskora.** Irta Darnay Kálmán.
 39—40. **Magyar bűnletőjog.** Irta Dr. Atzél Béla.
 41—42. **Bűnvádi perrendtartás.** Irta Dr. Atzél Béla.
 43. **Kis növénygyűjtő.** Összeállította Cserey Adolf.
 44. **Algebra.** Irta Dr. Lévy Ede.
 45. **A magyar helyesírás törvényei.** Irta Gaal Mózes.
 46. **Ábrázolástan. I. füzet.** Irta Dr. Kolbai Arnold.
 47. **Ábrázolástan. II. füzet.** Rajzok az ábrázolástanhoz.
 48—49. **Növényhatározó.** Irta Cserey Adolf.
 50. **Stereometria.** Irta Dr. Lévy Ede.
 51. **Világtörténelem. I. rész.** Irta Cseh Lajos.
 52—53. **Stilísme.** Irta Boros Rudolf.
 54. **Levelező gyorsírás.** Irta Bódogh János.
 55. **Magyar közigazgatási jog.** Irta Dr. Falcsik Dezső.
 56. **Alkotmányi politika.** Irta Dr. Gratz Gusztáv.
 57. **Magyar pénzügyi jog vázlata.** Irta Dr. Bartha Béla.
 58. **Általános földrajz.** Irta Hegedűs István.
 59. **Éthika.** Irta Dr. Somló Bódogh.
 60. **Ásványhatározó.** Irta Cserey Adolf.
 61. **Zeneműszótár.** Irta Goll János.
 62. **A görög irod. tört.** Irta Márton Jenő.

A „Tudományos zsebkönyvtár”-ban legközelebb, de időhöz nem kötötten, a következő kötetek megjelenése van tervbe véve:

Aesthetika	Keresk. földrajz	Polg. perrendtartás
Allamszámviteltan	Kereskedelmi jog	Phys. repertorium:
Anthropologia	Keresk. szokások	Mechanika és akusztika
Arúisme és vegytan	ismert.	Optika és hőtan
Astronomia	Közjog	Elektromosság és
Chémia (szerves)	Lélektan	mágnesség
Chémia (szervetlen)	Logika	A kosmograph. eleme
Dramaturgia	Művelődéstörténet	Rajzolás
Egyházjog (Prot.)	Mythológia	Statisztika
Egyháztörténet	Német helyesírás	Természetrajz:
Észjog	Német irodalom-	Állattan
Fejlődéstan	történet	Bogárgyűjtő
Fogalmazványok	Nemzetgazdaságtan	Rovargyűjtő
Földrajz (politikai)	Népisme	Lepkegyűjtő
Földtan	Oktatási módszertan	Növénytan
Geológia	Olasz nyelvten	Gombaisme
Gecmetria (analytica)	Órosz nyelvten	Ásványtan
Görög régiségek	Ötvösség	Tornatanítás
Jogtörténet	Paedagógia	Váltójog
Kereskedelem-isme	Pénzügytan	Zeneelmélet és
		összhangzattan.
		Zománcz.

Minden egyes füzet 60 fillér.

256